

**PUEU
EUPU**

Uitvoeringsagenda Europese Zaken 2025

7 april 2025

Inhoud

1. Voorwoord Mirjam Sterk – gedeputeerde Europa.....	5
2. Inleiding	6
3. Terugblik Europese zaken in 2024	8
Inleiding.....	8
3.1 EU Public Affairs	8
3.2 EU Financiering	9
3.3 EU Informatie, Communicatie en Organisatie.....	10
4. Vooruitblik Europese zaken in 2025	11
Inleiding.....	11
4.1 EU Public Affairs	11
Monitoring	11
Signaleren.....	11
Belangenbehartiging	12
Profilering	12
4.2 EU Financiering.....	12
4.3 EU Informatie, Communicatie en Organisatie	13
Europabewuste organisatie en regio.....	13
Europabewuste Provinciale Staten	14
Europabewuste Gedeputeerde Staten	14
5. Utrechtse speerpunten HNP-werkplan 2025	15
Inleiding.....	15
EU Public Affairs.....	15
EU Financiering.....	16
5.1 Klimaat en Energie	16
Recente Europese ontwikkelingen	16
Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	16
Utrechtse speerpunten Klimaat en Energie.....	17
5.2 Regionale economie en innovatie.....	19
Recente Europese ontwikkelingen	19
Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	19
Utrechtse speerpunten Economie en Innovatie.....	20
5.3 Industrie	21
Recente Europese ontwikkelingen	21

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	22
Utrechtse speerpunten Industrie.....	22
5.4 Digitalisering	23
Recente Europese ontwikkelingen	23
Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	23
Utrechtse speerpunten Digitalisering.....	24
5.5 Landbouw, Natuur en Milieu	24
Recente Europese ontwikkelingen	24
Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	25
Utrechtse speerpunten Landbouw, Natuur en Milieu	25
5.6 Circulaire economie.....	27
Recente Europese ontwikkelingen	27
Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	28
Utrechtse speerpunten Circulaire economie	28
5.7 Mobiliteit.....	29
Recente Europese ontwikkelingen	29
Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025	29
Utrechtse speerpunten Mobiliteit	29
5.8 Wonen.....	30
Recente Europese ontwikkelingen	30
Inzet van het HNP in 2025	30
Utrechtse speerpunten Wonen.....	30
6. Europese financiering in 2025	32
Inleiding.....	32
6.1 Thematische subsidiescans	32
Mobiliteit	34
Economie en innovatie.....	34
Binnenstedelijk bouwen.....	35
Klimaatmitigatie	36
Klimaatadaptatie	36
Energietransitie	37
Circulaire samenleving	38
Voedselagenda & landbouw.....	38
Digitalisering.....	39

Governance innovation	39
7. Ontwikkelpad regionaal EU-expertisecentrum	41
Interne ontwikkeling naar Europabewuste organisatie	41
Externe ontwikkeling en behoefte-analyse naar een regionaal EU-expertisecentrum.	42
Colofon.....	43

1. Voorwoord Mirjam Sterk – gedeputeerde Europa

De afgelopen maanden ben ik met grote regelmatig in Brussel geweest. Hoewel het niet door iedereen zo wordt ervaren, kan ik u ervan verzekeren dat het allemaal enorm meevalt met de afstand tussen Utrecht en het politieke hart van Europa. Zowel letterlijk als figuurlijk.

De Europese Unie is van grote betekenis voor wat wij hier in onze provincie doen. Van schoon water tot de Utrechtse economie en van het Science Park tot innovaties in de landbouw. Het is dan ook belangrijk dat wij weten wat 'Brussel' de komende jaren wil, hoe wij daarbij kunnen aansluiten en hoe wij daar ons voordeel mee kunnen doen.

In april 2024 is de Strategie voor Europese Samenwerking en Belangenbehartiging 2024-2034 vastgesteld. Deze Europastrategie beschrijft onze Europese ambities en kernactiviteiten waarmee wij de Europese Unie optimaal willen laten bijdragen aan onze provinciale opgaven. Nu is het tijd om te bepalen hoe we dat gaan doen, welke onderwerpen wij dit jaar meenemen in de belangenbehartiging en welke kansen er liggen voor Europese subsidies. Dat alles leest u in deze Uitvoeringsagenda. Het werkprogramma van de Europese Commissie vormt hiervoor de basis.

De uitvoering van deze agenda zal in de komende maanden verder vorm krijgen. We hebben veel plannen en ambities die aansluiten bij de prioriteiten van de Europese Unie en de uitdagingen waarmee we gezamenlijk worden geconfronteerd in een wereld die in rap tempo verandert. Samenwerking en kennisdeling worden hierbij steeds belangrijker.

Voor mij, zowel in mijn rol als gedeputeerde als in persoonlijke overtuiging, blijft de Europese samenwerking essentieel voor de provincie Utrecht. De komende periode zal niet alleen een kans zijn om de Europese agenda verder te realiseren, maar ook om onze eigen positie binnen Europa te verstevigen.

Er liggen genoeg uitdagingen en kansen op ons te wachten en ik hoop dan ook op een vruchtbare samenwerking met alle betrokkenen. Laten we deze Europese reis met elkaar maken!

2. Inleiding

De Europese Unie staat in 2025 voor een aantal cruciale keuzes. In de snel veranderende geopolitieke situatie, met een oorlog aan de grens, een industrie die schreeuwt om investeringen, lidstaten die worstelen met een begrotingstekort, en de onzekerheid over de toekomst van het groene beleid, is de druk op Brussel groot. Te midden van die onzekerheden zoeken de lidstaten en Europese instellingen elkaar meer op en lijken nieuwe samenwerkingsvormen die voorheen onrealistisch waren mogelijk.

De nieuwe Europese Commissie begon haar werk in december 2024 en in februari 2025 publiceerde zij haar [Europese Commissie Werkprogramma 2025](#). Het werkprogramma richt zich op het versterken van de concurrentiekracht, het vergroten van de veiligheid op het continent en het economisch versterken van de EU. Daarbij ligt een grote focus op het verminderen van administratieve lasten en een vereenvoudiging van Europese regelgeving. Het werkprogramma heeft veel inspiratie geput uit de rapporten van Enrico Letta over het versterken van de interne markt en Mario Draghi over het concurrentievermogen van de Europese Unie. Het [rapport van Letta](#) benadrukt de noodzaak om de interne markt te versterken en aan te passen aan de hedendaagse realiteit. In het rapport stelt hij voor om naast de reeds bestaande vier vrijheden binnen de interne markt er een 'vijfde vrijheid' aan toe te voegen, gericht op onderzoek, innovatie en onderwijs, om zo de mondiale concurrentiekracht van de interne markt te vergroten. Meer aandacht kreeg het [rapport Draghi](#), dat een sleutelrol lijkt te spelen in de huidige Europese beleidsvorming. Draghi kaart de economische uitdagingen van de Unie aan en benadrukt de noodzaak van een strategische investeringsagenda om investeringen in de transitie naar een duurzame en digitale economie te versnellen, de defensiesector te versterken en de energieonafhankelijkheid van Europa te vergroten.

Het roept wellicht de vraag op wat er nog overblijft van alle groene plannen die de afgelopen bestuursperiodes de boventoon voerden. De doelen blijven overeind, zo verzekert Commissievoorzitter Von der Leyen ons, maar de focus wordt wel verlegd. Het gaat nu met name over de uitvoerbaarheid van het stevige regelgevingskader en er wordt ingezet op een groene groei van de industrie. Zo worden de klimaatdoelen en ambities om de Europese concurrentiekracht te versterken met elkaar verenigd.

Dit alles werkt uiteraard door naar de decentrale overheden in Europa. Met name als het gaat om de duurzame transitie, economische beleid en grensoverschrijdende samenwerking. Lokale en regionale overheden zullen intensiever met elkaar, met nationale overheden en EU-instellingen moeten samenwerken om toegang te krijgen tot Europese financiering en om invloed op het Europese beleid uit te kunnen oefenen. De Europese regio's dragen tegelijkertijd wel een grote verantwoordelijkheid voor het effectief uitvoeren van Europese regelgeving op regionaal en lokaal niveau.

Dit alles komt ook terug in deze Uitvoeringsagenda Europese zaken 2025. In de [Strategie voor Europese Samenwerking en Belangenbehartiging 2024-2034](#) is vastgelegd dat de Provinciale Staten elk eerste kwartaal van het nieuwe jaar via Statenbrief geïnformeerd worden van de jaarlijkse Uitvoeringsagenda Europese zaken. In deze Uitvoeringsagenda wordt eerst teruggeblikt op de activiteiten van 2024, waarna de plannen voor 2025 worden toegelicht. Hierbij wordt aandacht besteed aan het HNP-werkplan 2025 en de aanvullende Utrechtse speerpunten in relatie tot de plannen van de Europese Commissie. Daarnaast worden de thematische subsidiescans en de prioriteiten voor Europese projecten uiteengezet. Tot slot wordt een update gegeven over de ontwikkelingen rondom het regionale EU-expertisecentrum.

Het doel van deze Uitvoeringsagenda is om structuur aan te brengen binnen de Europese werkzaamheden van de provincie Utrecht. Waar de Strategie voor Europese samenwerking en

belangenbehartiging 2024-2034 uiteenzet *hoe* de provincie omgaat met de Europese bestuurslaag vult deze Uitvoeringsagenda aan welke onderwerpen wij dit jaar meenemen in de belangenbehartiging en welke Europese subsidies wij binnen willen halen. Tegelijkertijd is deze Uitvoeringsagenda flexibel genoeg om ruimte te laten aan onvoorziene ontwikkelingen of omstandigheden. Middels deze Uitvoeringsagenda wensen wij de Provinciale en Gedeputeerde Staten te informeren over de status van Europese zaken in de provinciale organisatie en in staat te stellen om daar vanuit hun eigen rol op te sturen.

3. Terugblik Europese zaken in 2024

Inleiding

In 2024 zijn er op het gebied van Europese zaken binnen de provincie weer belangrijke stappen gezet. Een van de hoogtepunten was de vaststelling van de Strategie voor Europese Samenwerking en Belangenbehartiging 2024-2034. Daarnaast was het gezamenlijke werkbezoek aan Brussel tijdens de Europese Week van de Regio's en Steden een belangrijke mijlpaal. Tegelijkertijd heeft het werk niet stilgelegen. In dit hoofdstuk worden de activiteiten die in 2024 hebben plaatsgevonden toegelicht in drie onderdelen, corresponderend met de drie sub-clusters van het cluster Europa: Public Affairs, Financiering en Informatie, Communicatie en Organisatie. Hierbij wordt ook stilgestaan bij het bredere werk rondom Europese zaken, zowel binnen als buiten de organisatie.

Utrechtse delegatie in Brussel tijdens de Europese Week van de Regio's en Steden

Het college van Gedeputeerde Staten met de 'Europastrategie 2024-2034'

3.1 EU Public Affairs

In 2024 heeft de provincie weer ingezet op behartiging van Utrechtse belangen bij de Europese instellingen. Dat hebben we gedaan in samenwerking met de overige 11 provincies in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) en het IPO in Brussel. We brachten voortdurend Europese beleidsontwikkelingen in kaart. Door hierover te rapporteren zorgen we dat we goed op de hoogte blijven van Europese actualiteiten, zodat we tijdig hierop kunnen anticiperen. Tegelijkertijd was 2024 ook een atypisch jaar in de Europese besluitvorming. Door de verkiezing van een nieuw Europees parlement en de vorming van een nieuwe Europese Commissie heeft de Europese wetgeving meer dan een half jaar goeddeels stilgelegen. Dit vond ook zijn weerslag in de activiteiten van het Europees Comité van de Regio's. Desalniettemin hebben we in 2024 6 signaleringen, 5 position-papers en 7 BNC-fiches (beoordeling van nieuwe commissievoorstellen) geproduceerd. Onze betrokkenheid in de Interbestuurlijke dossierteams ten aanzien van de herziening van de richtlijn luchtkwaliteit en voor de richtlijn industriële emissies is overgedragen aan de Haagse lobbyisten. Europese besluitvorming heeft op deze dossiers plaatsgevonden en die trajecten zijn nu de implementatiefase ingegaan. In het Comité van de Regio's hebben we onder andere spreekteksten geschreven, amendementen en stemadviezen opgesteld ten aanzien van de behandeling van het adviesrapport over de bodemonitoringsrichtlijn. Een van die [position papers](#) betrof het Europees cohesiebeleid 2028-2034. De inzet is vooral gericht op convergentie en concurrentiekracht, waarbij het cohesiebeleid zich moet blijven inzetten op innovatie en duurzaamheid en de drie transities; digitaal, sociaal (arbeidsmarkt) en groen. Een ander [position paper](#) ging over de bio-economie strategie, die de Europese Commissie nog gaat publiceren. Het paper richt zich vooral op regels rond het hergebruik van grondstoffen uit afval- en reststromen. Tijdens de European Week of Regions and Cities zijn ook bestuurlijke lobbygesprekken gevoerd, waaronder met de Europese Commissie over een PFAS verbod en met Housing Europe over de voorgenomen ambitie

om in Europa naar 'huisvesting' te gaan kijken. Tot slot hebben wij in Finland kennis genomen van de Finse aanpak van grote carnivoren in relatie tot de Utrechtse wolvenproblematiek.

Rondom de Europese verkiezingen en de daaropvolgende vorming van een nieuwe Europese Commissie heeft het Huis van de Nederlandse Provincies een gezamenlijke [lobby-inzet](#) ontwikkeld om aandacht te vragen voor provinciale prioriteiten in de nieuwe agenda van de Europese Unie. Zo hebben we de Europese Commissie onder andere aanbevolen om:

- Met een voorstel te komen ter bevordering van duurzame, Europese voedselsystemen en administratieve lasten te verlagen in de landbouw.
- Te kiezen voor een regionale aanpak van de circulaire transitie en ruimte te maken voor de opschaling en financiering van circulaire innovaties en om afvalstromen inzichtelijk te maken.
- Meer aandacht te besteden aan implementatie en uitvoerbaarheid van EU-milieuwetgeving.

Omdat veel EU-wetgeving ook impact heeft op gemeenten heeft cluster Europa in 2024 ook een EU-leergang public affairs georganiseerd. Gemeenten organiseren zich uiteraard ook via VNG Europa in Brussel en grotere gemeenten hebben eigen capaciteit voor Europese lobby. Toch zien we een noodzaak om eens in de paar jaar deze leergang te organiseren voor Utrechtse gemeenten. De leergang bestond uit twee modules, eerst werd het Europese lobbyveld uitgelegd in Utrecht, vervolgens werden in Brussel relevante organisaties bezocht zoals het HNP, VNG Europa en de Permanente Vertegenwoordiging.

3.2 EU Financiering

In 2024 hebben wij verder ingezet op het gebruikmaken van Europese financieringskansen door de provincie en haar partners om onze beleidsdoelstellingen te verwezenlijken. Zo hebben wij de mogelijkheden omtrent Europese klimaatadaptatiesubsidies verkent, met gemeenten Rhenen en Nieuwegein gewerkt aan hun fondsenwerving strategieën en het UPLG geanalyseerd aan de hand van subsidiekansen. Al met al heeft het cluster Europa 25 verkenningstrajecten uitgevoerd. Dergelijke verkenningstrajecten variëren van korte presentaties van uitgevoerde subsidiescans tot grondige trajecten waar middels we teams begeleiden van projectidee tot subsidieaanvraag. Deze verkenningstrajecten hebben tot op heden geresulteerd in 4 concrete subsidieaanvragen waar wij als provincie zelf deel van uit maken. Van deze 4 aanvragen zijn er 2 gehonoreerd, wat maakt dat wij als provincie in 2024 directe partner waren binnen 11 Europees gefinancierde projecten. Het eerste gehonoreerde project is een ESF+ project waarbij de provincie hoofdaanvrager is. In samenwerking met onder andere de Regionale Werkcentra (in oprichting) en de introductie van een Regionaal Talentfonds bouwt de provincie gestaag door aan een regio waarin Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen vanzelfsprekend is. Dit project is reeds in 2024 gestart en duurt 2 jaar. Het andere project ontvangt Interreg Europe subsidie en is eind 2024 gehonoreerd en zal formeel starten in 2025. Dit is het SOCORE-project en gaat over *soft skills* voor innovatie en heeft een looptijd van 4 jaar. De provincie zal samen met Hogeschool Utrecht kennis op het gebied van innovatie en vaardigheden uitwisselen met de projectpartners uit Polen, Portugal, Italië en Litouwen.

Een belangrijke doelstelling vastgelegd in de provinciale [Strategie voor Europese Samenwerking en Belangenbehartiging 2024-2034](#) is om de afstand die Utrechtse medeoverheden en partners ervaren tot Europese subsidies en financieringsmogelijkheden te verkleinen. In dat kader hebben wij vanuit het samenwerkingsverband European Funding Network Utrecht (EFNU) twee thematische bijeenkomsten georganiseerd omtrent digitalisering en citizen science. Deze bijeenkomsten werden goed bezocht door specialisten vanuit de provincie, Utrechtse gemeenten en kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Ook het MKB, een doelgroep die historisch moeilijk gebruik weet te maken van Europese subsidies en financiering, was aanwezig.

Ervaring leert dat alleen het aanprijzen van financieringsmogelijkheden onder Utrechtse gemeenten niet afdoende is om hen aan te zetten tot het aanvragen van de verscheidene Europese subsidies. Dit terwijl zij dikwijls werken aan innovatieve projecten die wel geschikt zouden zijn voor Europese financiering en samenwerking. Daarom organiseerde de provincie een vierdaagse leergang EU-subsidies voor medewerkers van Utrechtse gemeenten. In 4 modules maakten collega's van de gemeenten kennis met het Europese subsidielandschap en haar mogelijkheden en werden zij gecoacht door ervaren subsidieadviseurs in het door ontwikkelen van hun projectideeën en de *do's* en *don'ts* in het aanvragen van de Europese subsidies.

In 2024 hebben we aan verschillende Europa brede en nationale infodagen deelgenomen, zoals de Life, Horizon Europe, Connecting Europe Facility, Interreg Europe, Interreg Noordzee conferenties. Dit zorgt voor kennis van de subsidieprogramma's die up to date blijft en het draagt bij aan ons netwerk van relevante Europese regio's en organisaties.

3.3 EU Informatie, Communicatie en Organisatie

In 2024 is er meer aandacht besteed aan de organisatorische inbedding van Europese samenwerking binnen de organisatie en de vastlegging van Europese werkprocessen en formulering van doelstellingen. Primair ging dit via de nieuwe '[Strategie voor Europese Samenwerking en belangenbehartiging 2024-2034](#)'. Deze strategie is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met interne en externe stakeholders, GS en PS en representeert een aanzienlijke verandering ten opzichte van eerdere Europastrategieën van de provincie. Zo hanteert de nieuwe strategie een langere looptijd en stelt het procesmatige afspraken boven inhoudelijke prioriteiten. Die laatste worden volgens de voorgenoemde strategie vanaf nu jaarlijks vastgesteld middels een deze Uitvoeringsagenda Europese Zaken. Ten slotte schetst de nieuwe Strategie een uitdagend ontwikkelpad dat de regionale samenwerking in Europese aangelegenheden moet intensiveren.

In 2024 hebben wij verder weer veel collega's en stakeholders kennis mogen laten maken met het nut en de noodzaak van Europese samenwerking. Daartoe hebben wij onder meer een interne lezing door het Kenniscentrum Europa Decentraal georganiseerd voor de Dag van Europa (9 mei), ontvingen we een grote delegatie regionale politici uit de Deense regio Sjælland (17 april), organiseerden we een PUB 'Europa in de provincie' (6 november), hebben wij bijgedragen aan de organisatie van 'Europa talkshows' in Tivoli Vredenburg in het kader van de Europese Parlementsverkiezingen en hebben we begin juni ook op het Provinciehuis aandacht gevraagd voor de EU en deze verkiezingen.

In 2024 kwamen de EU-contactpersonen, collega's met vakinhoudelijke kennis over verschillende beleidsterreinen, zesmaal bijeen in het Platform Europa overleg. Tijdens deze overleggen informeert het cluster Europa de EU-contactpersonen over Europese ontwikkelingen en informeren de EU-contactpersonen het cluster over vakinhoudelijke ontwikkelingen. Om een verdere professionaliseringsslag te maken met het Platform in 2025 is er een door het cluster een klein behoeftenonderzoek gedaan onder de EU-contactpersonen en zijn de resultaten verwerkt in de structuur van het Platform Europa voor 2025.

Daarnaast hebben wij een bijzonder werkbezoek van GS en tientallen Statenleden aan de Europese Week van Regio's en Steden in Brussel mogen faciliteren. Mede dankzij onze inzet is de regio Utrecht verder uitgeroepen tot 'Regional Innovation Valley' door de Europese Commissie en hebben wij de president van de European Innovation Council mogen ontvangen voor een werkbezoek aan Utrecht.

4. Vooruitblik Europese zaken in 2025

Inleiding

Voortbouwend op het werk en de ontwikkelingen in 2024 staan er in 2025 weer belangrijke onderwerpen op de planning. De nieuwe Europese Commissie zit in het zadel en heeft een ambitieuze wetgevingsagenda opgesteld. Ondertussen raken de discussies over het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in een stroomversnelling. Het vraagt om gericht en ambitieus optreden door het cluster Europa en de provincie en haar om optimale aansluiting op Europese wetgeving en financiering te borgen. Uiteengezet in drie onderdelen, die wederom corresponderen met de drie sub-clusters van het cluster Europa, worden de ambities en doelstellingen voor 2025 toegelicht.

Deze vooruitblik vormt tevens de basis voor de terugblik Europese zaken 2025 in de Uitvoeringsagenda Europese zaken 2026.

4.1 EU Public Affairs

De Public Affairs gerelateerde activiteiten en doelstellingen van het cluster Europa splitsen zich uit in 4 brede categorieën:

Monitoring

Vanuit onze strategische uitvalsbasis in Brussel, het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP), monitoren we nauwlettend de Europese ontwikkelingen. Dit doen we in de wekelijkse werkoverleggen, evenals in de periodieke inhoudelijke werkgroep overleggen conform het HNP-werkplan. Dit werkplan wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de collegeprogramma's van de twaalf provincies en het werkplan van de Europese Commissie, met mandaat vanuit het IPO-bestuur. Doordat de provincies gezamenlijk vertegenwoordigd zijn Brussel kunnen we goed samenwerken met de andere provincies. Daardoor is het mogelijk om een werk- en taakverdeling te hebben. De provincie Utrecht is bestuurlijk en ambtelijk dossierhouder voor Landbouw, Natuur en Milieu.

In de praktijk betekent dit dat wij structureel nieuwe publicaties van de Europese Commissie in de gaten houden en nauwlettend volgen wat er gebeurt in de commissies van het Europees Parlement. Ook zorgen we ervoor dat we weten wat er speelt in het Comité van de Regio's. Deze monitoring zorgt ervoor dat wij weten welke kansen er zijn om het Utrechtse geluid bij het Europese besluitvormingsproces te laten horen, zodat wij de ambtelijke en bestuurlijke organisatie kunnen adviseren over Europese ontwikkelingen. We adviseren de collegeleden van Gedeputeerde Staten op EU-ontwikkelingen door hen maandelijks bij te praten. Ook organiseren wij elke zes weken een Platform Europa overleg voor de EU-contactpersonen.

Signaleren

Het sub-cluster Public Affairs Europa signaleert wanneer EU-ontwikkelingen relevant zijn voor de provincie conform de uitgangspunten in deze EU-uitvoeringsagenda, om deze vervolgens samen met inhoudelijke experts binnen de provincie te duiden. Zodoende attenderen we inhoudelijke teams dagelijks op de mogelijkheden om input te leveren. Dit gebeurt onder andere voor de vorming van een kabinetsstandpunt (het zogeheten Beoordeling Nieuw Commissievoorstel - BNC), dat de basis vormt voor de onderhandelingen in Brussel. Tevens coördineren wij provinciale reacties om te participeren in openbare raadplegingen van de Europese Commissie en het Comité van de Regio's. Of om deel te nemen aan stakeholderbijeenkomsten. Het gebeurt zeker ook bij de voorbereiding van ambtelijke of

bestuurlijke afspraken of vergaderingen in Brussel. Met deze activiteiten zorgen we voor interne bewustwording en betrokkenheid op de EU-ontwikkelingen.

Belangenbehartiging

Daarnaast behartigen wij de Utrechtse belangen zoals vastgesteld in de EU-uitvoeringsagenda 2025. We ontplooiën activiteiten om het Europese beleidsproces te beïnvloeden. We participeren bestuurlijk in het Europees Comité van de Regio's. Het sub-cluster Public Affairs Europa doet dit door de inbreng in het Comité voor te bereiden. Hieronder valt het aanvragen van spreektijd bij belangrijke debatten, het schrijven van spreekteksten, het adviseren over inhoudelijke standpunten, het opstellen van amendementen en het afgeven van stemadviezen. Deze activiteiten kunnen ook vanuit de bestuurlijke dossierverdeling in het HNP voortvloeien. Utrecht participeert in de ENVE (Milieu) commissie, mede namens de twaalf provincies. Bovendien is gedeputeerde Sterk coördinator van de EPP-fractie binnen die commissie.

We zorgen voor betrokkenheid van verschillende stakeholders in de regio Utrecht door maandelijks een Regionaal Public Affairs Overleg te organiseren. In dit overleg worden ook Public Affairs-boodschappen besproken en waar mogelijk gecoördineerd.

Door samenwerking met de Randstadprovincies is het mogelijk om van elkaars inhoudelijke expertise gebruik te maken en worden de verbindingen veelvuldig gelegd. Bijvoorbeeld op het gebied van het nieuwe Europese dossier volkshuisvesting.

We werken samen met Nederlandse stakeholders en Europese regio's in Brussel. Zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Unie van Waterschappen, Permanente Vertegenwoordiging, en de Council of European Municipalities and Regions.

In lijn met de ambities uit deze uitvoeringsagenda, en waar mogelijk in samenwerking met partners in de regio, organiseren wij werkbezoeken van Utrechtse stakeholders aan Brussel en vice versa. Tevens zorgen wij ervoor dat er contacten worden gelegd tussen beleidsmakers op Europees en provinciaal niveau. Wij streven naar nauwere contacten met gelijkgestemde regio's in de EU, om onze Public Affairs-boodschap kracht bij te zetten.

Profilering

We profileren de regio Utrecht als Heart of Health. Door in Brussel goede praktijkvoorbeelden aan te dragen, dragen wij bij aan zowel het profiel van de regio, als aan het krachtiger maken van onze Public Affairs-boodschap. Hiervoor blijven wij in nauw contact met andere stakeholders in de regio.

Om onze participatie in Europese netwerken te vergroten, stimuleren wij inhoudelijke experts in de provincie om regelmatig deel te nemen in werkgroepen, beleidsdiscussies en webinars.

In lijn met de ambities uit deze uitvoeringsagenda, en waar mogelijk in samenwerking met partners in de regio, organiseren wij werkbezoeken van Europese stakeholders, waaronder Europarlementariërs, aan Utrecht.

4.2 EU Financiering

Ook in 2025 focust het sub-cluster Europese financiering op het optimaal benutten van de Europese financieringskansen voor de provincie Utrecht en de regio. Aan de hand van de Uitvoeringsagenda 2025 zijn verschillende thema's als prioriteit aangewezen, waaronder bijvoorbeeld netcongestie, klimaatadaptatie, circulariteit in de gebouwde omgeving en in de zorg, CO₂ opslag, onderzoek en innovatie in de regio, bio-economie en duurzame mobiliteit.

Onze provinciale collega's informeren we over de kansen van Europese subsidies via informatiesessies, presentaties aan teams, subsidiescans, adviseringstrajecten en de Leergang Europese financiering.

Daarnaast richten we ons ook op onze gemeenten, inclusief de wat kleinere gemeenten, en andere regionale stakeholders. De primaire doelgroep van de Leergang Europese financiering is bijvoorbeeld Utrechtse gemeenten. Deelnemers krijgen in 4 modules de basis van het Europese subsidielandschap mee en leren onderscheidt te maken tussen de verschillende programma's. Ze krijgen daarnaast ook praktische tips om projectpartners te zoeken, wat je kan doen voor goede inbedding in je eigen organisatie en waar je op moet letten bij het verantwoord uit voeren van een Europees subsidieproject. Deze leergang zullen we dit jaar voor het eerst volledig zelf opzetten en uitvoeren in samenwerking met UtrechtAcademie.

Regionale stakeholders bereiken we ook via het European Funding Network Utrecht (EFNU). Hierin komen een aantal Europese subsidieadviseurs van Utrechtse gemeenten, kennisinstellingen en overige relevante organisaties samen. Naast de reguliere overleggen worden er dit jaar twee EFNU matchmakingevenementen georganiseerd op bepaalde thema's zoals klimaatadaptatie, -mitigatie en energietransitie. Het doel van deze evenementen is om regionale (of daarbuiten) partijen samen te brengen op een bepaald thema om zo tot mogelijke nieuwe projectaanvragen te komen. Maar ook om zo bijvoorbeeld de Utrechtse gemeenten, kennisinstellingen, grote bedrijven en MKB'ers met innovatieve oplossingen in contact te brengen met elkaar en met Europese financiering.

We maken tenminste 15 uitgebreide subsidiescans voor relevante onderwerpen in de organisatie om te achterhalen waar de meeste subsidie en financieringskansen liggen. We starten een dertigtal adviseringstrajecten met zowel provinciale collega's als regionale stakeholders, voor de verkenning en de match tussen een projectidee en een aankomende openstelling. Het cluster Europa is in 2025 betrokken bij de indiening van minimaal 5 projectaanvragen in de provincie Utrecht.

Verder blijven we onze kennis over de huidige Europese financieringsprogramma's uitbreiden door deelname aan Europa brede en nationale infodagen, wat ook bijdraagt aan ons netwerk van relevante Europese regio's en organisaties. Nu de discussie in Brussel rondom het nieuwe [Meerjarig Financieel Kader \(2028-2035\)](#) in een stroomversnelling raakt zullen de subsidiespecialisten van de provincie, in nauwe samenwerking met de adviseurs Public Affairs, actief bijdragen aan de provinciale, Nederlandse en Europese standpuntbepaling daaromtrent. De Europese Commissie lijkt voornemens om de meest radicale hervorming van de Europese begroting sinds de oprichting van de Europese Unie (1992) door te willen voeren. Dit zal grote impact hebben op toekomstige Europese subsidieprogramma's, de directe financiering van Utrechtse agrariërs vanuit het Nationaal Strategisch Plan en het partnerschapsbeginsel in de cohesiegelden.

4.3 EU Informatie, Communicatie en Organisatie

In 2025 zet het Cluster Europa, net als in voorgaande jaren, in op een goede communicatie- en informatievoorziening over Europese zaken om zo bij te dragen aan de bewustwording, kennis, betrokkenheid en draagvlak van de EU. Voor de drie voornaamste doelgroepen ontplooiën wij in 2025 eigen kanalen en activiteiten.

Europabewuste organisatie en regio

Cluster Europa werkt hard aan het creëren van een Europabewuste organisatie en regio. Het doel van de interne communicatie is om de organisatie te laten zien dat Europa ertoe doet en te laten zien waar de raakvlakken met de interne dossiers te vinden zijn. Dit moet de coherentie tussen Europese en Utrechtse beleidsontwikkeling versterken. Dit wordt gedaan door collega's te informeren en te betrekken bij Europese zaken. De intranetpagina 'Europa in de provincie' fungeert als eerste informatievoorziening over Europese zaken in de organisatie. Hier worden elke week één à twee keer interessante artikelen, nieuwsberichten of evenementen geplaatst.

In het Platform Europa, een periodiek overleg, komen de EU-contactpersonen binnen de organisatie bijeen. De EU-contactpersonen met vakinhoudelijke kennis over verschillende beleidsterreinen zijn het eerste aanspreekpunt voor cluster Europa bij het maken van een afweging over de impact van Europese wetgeving of het behandelen van BNC-fiches, Europese raadplegingen en wetvoorstellen. In 2025 organiseren we acht Platform Europa-overleggen. In 2025 zet het cluster in op verdere professionalisering van het Platform Europa. Onderdeel hiervan is een nieuwe overlegstructuur en een werkbezoek aan Brussel tijdens de Europese Week van de Regio's en Steden. Naast dit werkbezoek staat er in 2025 nog een thematisch werkbezoek op het programma. Het team Juridische Zaken brengt een bezoek aan Brussel. Cluster Europa heeft een ondersteunende taak bij het organiseren van dit werkbezoek.

Evenementen zijn een ideaal middel om inhoudelijk te communiceren over Europese zaken, maar ook om te netwerken, ideeën uit te wisselen, belangen te behartigen en projectpartners te vinden. Evenementen zijn daarom een belangrijk onderdeel van het werk. Cluster Europa informeert collega's actief over de diverse Europese evenementen die er zijn. Ook ondersteunen wij collega's bij het formuleren van doelstelling ten aanzien van netwerk- of evenementdeelname en helpen wij hen het meeste te halen uit hun participatie. In 2025 zullen het Cluster Europa en andere provincied medewerkers ten minste 20 Europese evenementen bezoeken. Niet alleen het informeren over en bezoeken van evenementen, maar ook het organiseren van evenementen is belangrijk. Cluster Europa zal in 2025 twee interne evenementen organiseren en organiseert/ondersteunt de organisatie van drie externe evenementen. Ten slotte zal het Cluster Europa in het kader van het ontwikkelpad richting een regionaal EU-expertisecentrum een regionaal behoefteonderzoek uitvoeren, waarbij het Cluster met alle Utrechtse gemeenten en andere belangrijke Utrechtse partners in gesprek gaat.

Europabewuste Provinciale Staten

De Provinciale Staten zijn ook gebaat bij een goed beeld van Europese zaken in de provincie. Elk half jaar zal Cluster Europa een nieuwsbrief Europese zaken publiceren met daarin informatie over Europese beleidsontwikkelingen, relevante evenementen, de status van Europese subsidieprojecten en ander relevant nieuws. Daarnaast organiseert het Cluster Europa ten minste één PS-informatiesessie en worden Statenleden betrokken bij de interne evenementen die het Cluster Europa organiseert in 2025. Dit jaar wordt het IPO-jaarcongres in Brussel georganiseerd, vanwege het 25-jarig bestaan van het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel. Cluster Europa is niet inhoudelijk betrokken bij het evenement, maar zal waar nodig een ondersteunde rol hebben in de organisatie. Hoewel het Statenleden vrij staat, en aangemoedigd worden, om op eigen gelegenheid deel te nemen aan de Europese Week van de Regio's en Steden zal de provincie dit jaar geen gezamenlijk werkbezoek faciliteren. Een dergelijk werkbezoek van PS aan Brussel wordt eenmaal per bestuursperiode georganiseerd.

Europabewuste Gedeputeerde Staten

Cluster Europa informeert en betreft Gedeputeerde Staten structureel bij de Europese zaken die spelen binnen de provincie. Dat gebeurt op diverse manieren. Naast de reguliere portefeuillehouderoverleggen wordt het College van GS ook maandelijks geïnformeerd over Europese ontwikkelingen. Gedeputeerden worden actief betrokken bij interne en externe evenementen en er wordt in 2025 weer een GS-werkbezoek aan Brussel gepland. Daarnaast zullen er, waar mogelijk, diverse bi/multilaterale afspraken voor de gedeputeerden worden ingepland. In het kader van Europadag organiseert het Cluster Europa, naast een intern evenement, ook een regionaal bestuurdersdiner voor de regionale partners van de provincie. Tijdens dat diner zullen de partners geïnformeerd worden over de ambities van de nieuwe Europese Commissie en gezamenlijk verkennen hoe deze ontwikkelingen hun weerslag zullen vinden binnen de provincie.

5. Utrechtse speerpunten HNP-werkplan 2025

Inleiding

In februari 2025 presenteerde de Europese Commissie haar Europese [Commissie Werkprogramma 2025](#) (CWP) met daarin de plannen voor 2025. Vanwege de start van de nieuwe Europese Commissie (2024-2029) in december 2024 werd het Commissie Werkprogramma later gepresenteerd dan gebruikelijk. Op basis van deze publicatie maakt het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) een analyse. Deze analyse wordt vervolgens als concept HNP-werkplan besproken in de Bestuurlijke Advies Commissies van het IPO. Daarna wordt het werkplan vastgesteld in het HNP-bestuur en in het IPO-bestuur. Aan de hand van de HNP-analyse zijn ook intern in Utrecht gesprekken gevoerd over de inzet van provincie Utrecht in Europa zoals beschreven in deze uitvoeringsagenda. Het HNP-werkplan wordt als bijlage toegevoegd aan deze uitvoeringsagenda.

De provincie Utrecht participeert en volgt in principe de gezamenlijk bepaalde inzet van het HNP, maar maakt ook een aanvullende analyse van het Commissie Werkprogramma op basis van de Utrechtse beleidsdoelen en situatie. Onze voorkeur gaat er altijd naar uit om onze belangen zo gezamenlijk mogelijk uit te dragen. Dus waar mogelijk in HNP-verband of als regio Randstad maar als het moet schromen wij er niet voor onze Utrechtse belangen zelfstandig uit te dragen. Dankzij een gezamenlijk HNP-werkplan is het mogelijk om van elkaars expertise en middelen gebruik te maken en wordt er een dossierverdeling gemaakt. De Utrechtse inzet in de HNP-samenwerking heeft een nadruk op het dossier Landbouw, Natuur en Milieu, waarvoor we zowel ambtelijk als bestuurlijk dossierhouder zijn. In dit hoofdstuk worden per thema in het HNP-werkplan de recente Europese ontwikkelingen toegelicht, de gezamenlijke HNP-inzet gedeeld én de Utrechtse speerpunten geïdentificeerd.

EU Public Affairs

De informatie uit het HNP-werkplan en de Utrechtse speerpunten geeft houvast bij de werkzaamheden van het EU Public Affairs sub-cluster. Zo geeft het een mandaat voor gezamenlijke belangenbehartiging. Daarmee is het ook een prioritering tussen de vele Europese ontwikkelingen die spelen en waarbij we vanuit gezamenlijkheid kunnen werken en gebruik kunnen maken van elkaars expertise, tijd en middelen. Dankzij het hebben van een werkplan met onze gezamenlijke inzet kan sneller en actiever worden geschakeld en gereageerd op bijvoorbeeld BNC-fiches, consultaties van de Europese Commissie en/of van het Comité van de Regio's. De provincie participeert zoveel mogelijk bij het bepalen van de gezamenlijke inzet van het HNP en waar nodig worden public affairs activiteiten aangewend wanneer het gaat over aanvullende Utrechtse speerpunten en belangen zoals vastgelegd in de uitvoeringsagenda.

EU Financiering

De informatie uit het HNP-werkplan en de Utrechtse speerpunten bieden handvatten voor het verkennen van Europese financieringskansen binnen de provinciale organisatie en de regio. Op basis van de Utrechtse speerpunten wordt er een prioritering aangebracht bij het vinden van Europese subsidieprojecten en de kennisuitwisseling met andere Europese regio's. Het scherpt zo ook het afwegingskader aan, de voorkeur gaat dan uit naar financieringskansen op prioritaire thema's.

5.1 Klimaat en Energie

Recente Europese ontwikkelingen

In 2025 ligt de focus van de nieuwe Europese Commissie op concurrentievermogen, veiligheid en strategische autonomie, ook op het gebied van Klimaat en Energie. De **Clean Industrial Deal** met als onderdeel het **Actieplan Betaalbare Energie** speelt een centrale rol.

Met het Actieplan voor Betaalbare Energie, gepubliceerd op 26 februari 2025, wil de Europese Commissie de energiekosten voor bedrijven en huishouders verlagen door te investeren in hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en in markthervormingen.

Ook netcongestie is een groeiend Europees probleem, ziet de Europese Commissie: met in 2022 kosten van 5,2 miljard euro in de EU, die verder oplopen tot 26 miljard euro in 2030. Op dit moment worden de provincies Flevoland, Gelderland en Utrecht hard geraakt door netcongestie. Bedrijven staan al sinds 2022 in de wachtrij om aangesloten te worden op het net. Provincies proberen deze bedrijven te helpen door te pionieren met slimme oplossingen als **de Smart Energy Hubs**. Voor het stimuleren van de regionale economie is de toegang tot het energienet essentieel.

Een ander aspect van de hoge energieprijzen is energiearmoede bij huishoudens. Provincies willen dit tegengaan met regelingen en financiering vanuit het **Social Climate Fund**.

De doelstelling van de Europese Commissie is om de terugdringing van uitstoot van broeikasgassen in 2040 met 90% vast te leggen in de **Europese Klimaatwet**, als mijlpaal naar volledige klimaatneutraliteit van het Europese continent in 2050. Dit is van invloed op de klimaatopgave van de provincies en de afspraken uit het klimaatakkoord.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

- Provincies stellen regionaal maatwerk en haalbaarheid voorop bij het vaststellen van de 90% terugdringing van de broeikasgassen-uitstoot in 2040.
- Provincies pleiten voor voldoende financiering en mogelijkheden uit Europese programma's voor innovaties, technologische ontwikkeling, bottom-up projecten en pilots ter bevordering van de energietransitie.
- Provincies vragen aandacht voor meer kwalitatieve in plaats van kwantitatieve normering en doelstelling inzake klimaat en energie. Dit om een gebiedsgerichte aanpak mogelijk te maken, rekening houdend met de schaarse ruimte.
- Provincies vragen de Commissie om een versterking van de (grensoverschrijdende) energie-structuur binnen de EU, om de verduurzaming van de energievoorziening te bevorderen en de afhankelijkheid van derde landen te verminderen.

Utrechtse speerpunten Klimaat en Energie

Klimaatmitigatie

Het is voor de provincie Utrecht de komende periode van belang dat de urgentie op het reduceren van broeikasgasemissies in de EU hoog blijft. Nu 2030 steeds dichterbij komt, is het daarnaast belangrijk dat we alvast verder kijken naar 2040. Na 2030 zal, naast steeds verdergaande reductie van broeikasgasuitstoot, ook verwijderen en vastlegging van koolstof steeds belangrijker worden. Dit wordt onderstreept in de [Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul](#).

De belangrijkste aandachtspunten uit het Europese Commissie Werkplan 2025 zijn:

- **Wijziging Europese Klimaatwet**

Het doel is om (netto) emissiereductie van broeikasgassen in de Europese klimaatwet vast te leggen. De ambitie is een doel van 90% te behalen, maar het is nog onduidelijk of dit gaat lukken. Los van het exacte doel en de haalbaarheid, zijn verdere tussendoelen na 2030 en voor 2050 erg belangrijk. Dit helpt met het verder concretiseren van de opgave. Ook omdat de opgave na 2030 significant moeilijker wordt en uitgebreider van scope. De verwachting is bijvoorbeeld dat vastleggen van koolstof (in bossen, bodems, maar ook industrieel/ondergronds/oude gasvelden/olivijn¹) een grotere rol krijgt/moet krijgen. Specifieke doelen daarop zijn dan ook belangrijk. Goed om dit te volgen.

- **Gedelegeerde handeling over koolstofarme waterstof**

Dit betreft het creëren van regels en afspraken over wat de EU verstaat onder koolstofarme waterstof (bijvoorbeeld blauwe waterstof). Dit is van belang voor de broeikasgasemissies die gepaard gaan met de productie van waterstof. Daarom van grote waarde om hier afspraken over te maken. Daarbij aandacht voor alle kleuren (koolstofarme) waterstof². Er wordt bijvoorbeeld momenteel onderzocht of Nederland winbare witte waterstof heeft (waarschijnlijk niet, maar het is nog in onderzoek). We zullen hier meer informatie voor inwinnen bij experts als KWR en EBN. Verder gaat de provincie onderzoeken of, en hoe, dit belangrijk is voor het [Utrechtse waterstofconvenant](#).

Klimaatadaptatie

Door klimaatverandering neemt de kans op extreme weersomstandigheden toe: we hebben steeds vaker te maken met hevige regenval, hittegolven en periodes van droogte. Dat heeft aanzienlijke gevolgen voor de provincie Utrecht: voor het welzijn en de gezondheid van onze inwoners, voor ons landschap, onze infrastructuur en onze economie. Om deze weersomstandigheden het hoofd te bieden zetten we ons in om de uitstoot van broeikasgassen te beperken (klimaatmitigatie). Maar daarmee redden we het niet. We moeten ons aanpassen aan het veranderende klimaat en hier sneller en beter op anticiperen. Deze boodschap komt ook terug in het [Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2025-2028](#) van de provincie Utrecht.

- Onze **staat van paraatheid** moet verhoogd worden door acties te ondernemen en maatregelen te treffen om versneld klimaatbestendiger te worden.
- Kortom, het beleid moet worden **geïntensiveerd en de uitvoering versneld**. Klimaatadaptatie moet goed verankerd worden in alle domeinen en sectoren van het provinciale beleid en bij onze partners in de regio waaronder de gemeenten.

¹ Olivijn is een stof dat een chemische reactie met de CO₂ uit de atmosfeer aangaat, waardoor de CO₂ omgezet wordt naar onschadelijke stoffen.

² Waterstof heeft zelf geen kleur naar de verschillende kleuren duiden de productiewijze van de waterstof aan. Zo is *grijze* waterstof geproduceerd op basis van fossiele brandstoffen, spreken we over *blauwe* waterstof als het gaat om restwaterstof uit de industrie (er is hier nog wel sprake van een fossiele oorsprong), is het *groene* waterstof wanneer het is geproduceerd met elektriciteit via een elektrolyse proces, en *roze of paarse* waterstof als het wordt geproduceerd op basis van kernenergie.

- Door nu klimaatadaptatie mee te nemen in beleidsoverwegingen worden extra kosten later bespaard. Dat geldt in het bijzonder bij grote opgaven in het landelijk gebied, de infrastructuur en de bouwopgave. Zo staat **Toekomstbestendig Bouwen** hoog in ons vaandel. Het convenant Toekomstbestendig Bouwen draagt bij aan het komen tot een gelijk speelveld. Het komen tot een aantal minimum -standaarden, -eisen en -normen is belangrijk om toekomstig bestendig bouwen te kunnen versterken.
- We vinden het van groot belang dat klimaatadaptatie hoog op de Europese agenda blijft staan en dat via diverse subsidiekanalen ook **middelen vrij worden maakt** voor versterking van de uitvoering van nationaal en regionaal klimaatadaptatiebeleid.

Energietransitie

Voor de provincie zijn er voor de komende periode twee zaken belangrijk, het voorkomen dat energietransitie momentum verliest op Europees niveau en het zorgen dat het oplossen van netcongestie gesteund wordt door Europese acties en middelen. Daarbij is de belangrijkste inzet of Europa zo snel mogelijk standaarden en regels kan aanpassen om netcongestie te verzachten. De inzet wordt ontleend aan de [Energievisie 2024-2050](#) van de provincie Utrecht.

- In relatie tot het **Actieplan voor Betaalbare Energie** is het belangrijk om te bewaken dat de opgewekte energie duurzaam is. De Europese Commissie wil met dit actieplan de Energy Union³ nog verder integreren en samenwerking tussen de lidstaten te intensiveren. Dit is zeker wenselijk. Daarnaast is het zo dat een deel van de netcapaciteit wordt gereserveerd voor Europees transport. Meer vrijheid is hier wenselijk, omdat transportcapaciteit 'schaars' is dus is het belangrijk om het flexibeler in te kunnen zetten.
- In 2026 zal de Europese Commissie het voorstel voor de **European Grid Package** presenteren. Deze wetgeving raakt de belangen van de provincie enorm, met name als het gaat om de netcongestie problematiek. In dit kader is het van belang dat de Europese Unie de standaarden voor warmtepompen, oplaadpalen en Vehicle to Grid oplossingen aanpast om deze net-intensieve apparaten slim te laten samenwerken met een flexibel energiesysteem. Om zo meer netcongestie te voorkomen.
- In 2026 zal de Europese Commissie het voorstel voor de **European Grid Package** presenteren. Deze wetgeving raakt de belangen van de provincie Utrecht enorm, met name als het gaat om de netcongestie problematiek. In dit kader is het van belang dat de Europese Unie de standaarden voor warmtepompen, oplaadpalen en Vehicle to Grid oplossingen aanpast om binnen het energiesysteem vraag en aanbod van energie beter op elkaar af te stemmen. Zodat laden, warmtepompen en batterijen netbewust en energie-aanbod bewust handelen. Voor die bewustheid zijn (open) standaarden nodig die het de netbeheerder mogelijk maken om te communiceren met de afnemers en aanbieders van energie.
- Ten slotte, zal er in 2026 een **Europees Plan voor Betaalbare Huisvesting** worden gepubliceerd. In de provincie streven we naar netbewust bouwen. Dit kan extra kosten met zich meebrengen. Het is dan ook van belang om te bewaken dat de toekomstige Europese plannen het netbewust bouwen niet in de weg zullen zitten.

³ De [strategie voor een Energy Union](#) is een Europees plan dat streeft betaalbare, zekere en duurzame energie voor de EU te verzekeren. Via diverse wetgevingspakketten wordt er toegewerkt naar een geïntegreerde interne energiemarkt, energiezekerheid, energie-efficiëntie, het koolstofarm maken van de economie en het stimuleren van onderzoek en innovatie. Alle lidstaten brengen jaarlijks via de nationale energie- en klimaatplannen verslag uit over hun bijdragen aan de Energy Union.

⁴ Transportcapaciteit is de beschikbare capaciteit om elektriciteit, op één moment, te verplaatsen via het elektriciteitsnet. Een tekort aan transportcapaciteit zorgt voor congestie op het elektriciteitsnet.

5.2 Regionale economie en innovatie

Recente Europese ontwikkelingen

Europa bevindt zich op een cruciaal moment waarin geopolitieke en economische uitdagingen vragen om doortastend beleid op alle bestuursniveau. De nieuwe Europese Commissie heeft het vergroten van de concurrentiekracht van Europa tot prioriteit gemaakt.

Het Europese Commissie Werkprogramma 2025 benadrukt het belang van structurele hervormingen om het concurrentievermogen te versterken. Bijna de helft van alle nieuwe Commissie voorstellen zijn gerelateerd aan de economie. De **Horizontale Strategie voor de Eengemaakte Markt** moet de grensoverschrijdende levering van goederen en diensten verbeteren en Europese bedrijven ondersteunen bij het betreden van nieuwe markten.

Administratieve lasten vormen een grote belemmering voor het mkb en regionale bedrijven. De Europese Commissie presenteert daarom een **omnibuspakket voor vereenvoudiging**, gericht op onder andere duurzaamheidsrapportage en EU-financieringsprogramma's zoals InvestEU. Dit pakket draagt bij aan de ambitie om de administratieve lasten met 25% te verminderen, en zelfs met 35% voor het mkb.

Daarnaast speelt innovatie een sleutelrol in het versterken van de Europese regio's. De Europese Commissie werkt aan een **Europese Innovatiewet** en stimuleert strategische investeringen in sleuteltechnologieën. Via de **Clean Industrial Deal** wordt de regionale industrie ondersteund bij de transitie naar een klimaatneutrale economie, inclusief investeringen in energie-infrastructuur en de uitrol van hernieuwbare energie. De oprichting van een **Unie van Vaardigheden** moet de tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aanpakken, wat essentieel is voor regionale werkgelegenheid en economische groei.

Ook de rol van eigen middelen en financiering staat hoog op de agenda. De Europese Commissie werkt aan een nieuw **Meerjarig Financieel Kader** (MFK) die EU-fondsen beter moet afstemmen op de economische prioriteiten van de regio's. Dit stuit aan bij de oproep van de rapporten van **Mario Draghi** (over concurrentievermogen) en **Enrico Letta** (over de interne markt) om meer te investeren in innovatie, infrastructuur en digitalisering.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

Het HNP zet zich in voor een sterke, innovatieve en duurzame regionale economie voor de Nederlandse provincies binnen de EU. Hierbij staan het **Meerjarig Financieel Kader (MKF)**, cohesiebeleid en financieringsinstrumenten zoals het **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)** centraal.

- Provincies hebben expertise in de uitvoering van regionale economisch beleid en de uitvoering van Europese structuurfondsen programma's. Met voldoende investeringsmiddelen kunnen provincies bijdragen aan de EU-opgaven waaronder de klimaatopgave en de groene transitie.
- Het regionale uitvoeringsmodel is een rolmodel voor andere regio's in Europa. Daarom pleit het HNP in Europa voor voortzetting van regionale programma's.
- Provincies willen Europese cohesiemiddelen ook na 2028 blijven inzetten voor meer ontwikkelde regio's en voor overgangsregio's.
- Provincies zijn actief op strategische sectoren en groene innovatie en willen daarom graag de kansen benutten van het Europees Fonds voor Concurrentievermogen.

- In het Europese semester 5 willen provincies hun kennis aanbieden bij het bespreken van de land specifieke aanbevelingen voor Nederland.
- Provincies juichen administratieve lastenverlaging toe evenals een bredere toegang tot EU-financiering.
- De provincies pleiten voor een volwaardig partnerschap bij het programmeren en uitvoeren van Europese fondsen.
- Het initiatief 'do no harm to cohesion' blijven de provincies ondersteunen, maar de focus op uitsluitend armere lidstaten moet wel gekeerd worden.
- De provincies vinden dat er zijn meer middelen nodig voor Europese, interregionale samenwerking: in het bijzonder voor grensoverschrijdende, interregionale en transregionale samenwerking. Het instrument Interregional Innovation Investments (I3) moet worden behouden.

Utrechtse speerpunten Economie en Innovatie

Het thema economie en innovatie staat hoog op de Europese prioriteitenlijst. Ook voor de provincie Utrecht, de meest competitieve regio van Europa, liggen hier veel kansen. Thema's die ook in de [Economische Visie 2020-2027](#) van de provincie Utrecht terug te vinden zijn. Met name op de volgende aangekondigde voorstellen van de Europese Commissie liggen er voor de regio Utrecht mogelijkheden.

- **Een Europees Concurrentiekracht Fonds**

Voor de Utrecht regio is het van belang om de link te leggen met de drie economische ecosystemen. Het Fonds biedt ook mogelijkheden om de uitvoering daarvan via de ROM te laten verlopen. Wij zullen pleiten voor stimuleringsmaatregelen die de financiële inbreng vanuit pensioenfondsen en verzekeraars mogelijk bevordert. Het voornaamste speerpunt is de financiering van innovatie in de vroege fase (R&D en valorisatie).

- **Unie van Vaardigheden**

Leven Lang Ontwikkelen is een belangrijk onderdeel van de human capital inzet van zowel de Europese Commissie als die van de provincie Utrecht. Het voorstel ten aanzien van de Unie van Vaardigheden biedt meerdere aanknopingspunten voor Utrecht en de gespannen arbeidsmarkt. Wij zullen andere hoog-competitieve regio's opzoeken om gezamenlijk te verduidelijken hoe de 'Unie van Vaardigheden' onze arbeidsmarktdoelstellingen kan helpen verwezenlijken om zo bij te dragen aan het veiligstellen van het toekomstig collectief verdienvermogen.

- **Strategie voor de interne markt (met aandacht voor wet- en regelgeving en circulariteit)**

Extra aandacht voor efficiëntere regelgeving is voor Utrecht goed te verbinden met hervorming van regelgeving die innovatie stimuleert. Dat betekent niet automatisch versoepeling, wel vereenvoudiging. Hiermee wordt innovatie extra aangejaagd. Voor de provincie Utrecht speelt de strategie een belangrijke rol door innovatie en circulariteit in de bouwsector te stimuleren. Via het faciliteren van het [DigiC-programma](#) van ROM Utrecht Region worden digitalisering en circulaire bouw versneld, in samenwerking met partners zoals Vialis, Daiwa House Modular Europe, Stadhuis en TNO. Het programma richt zich op fabrieksmatig bouwen, slimme bouwlogistiek en de digitalisering van de gebouwde omgeving.

⁵ Het [Europees Semester](#) is een jaarlijkse coördinatie van het sociaal en economisch beleid van de EU, dat als doel heeft te zorgen voor duurzame economische groei, werkgelegenheid, macro-economische stabiliteit en gezonde overheidsfinanciën in de gehele EU. Tijdens deze jaarlijks terugkerende cyclus stemmen de EU-lidstaten hun begrotings- en economisch beleid af op de doelstellingen en regels die op Europees niveau zijn overeengekomen.

- **EU Strategie voor Start-ups en Scale-ups**

In de provincie Utrecht wordt er hard gewerkt aan het stimuleren en aanjagen van schaalbare technologie start-ups op het gebied van gezondheid, duurzaamheid, onderwijs en kunstmatige intelligentie. Zodra start-ups succesvol worden in onze regio, vertrekt een groot deel. Een beleid wat erop gericht om de doorgroeifase daadwerkelijk te kunnen begeleiden is essentieel om innovatieve bedrijven in onze regio te behouden. Samen met andere Europese innovatieve regio's een dergelijk beleid bepleiten om het Europese start-up klimaat te versterken. Om de scale-ups te behouden in Utrecht, Nederland of de EU is er beleid nodig dat meer aandacht vraagt voor het vereenvoudigen en harmoniseren van regelgeving, verbeteren van toegang tot financiering en versterken van de kapitaalmarktenunie, stimuleren van talent ontwikkeling en behoud en vergroten van toegang tot onderzoeks- en labfaciliteiten.

- **Biotech Act en Strategie voor de Life Sciences**

Niet opgenomen in het Commissie Werkprogramma voor 2025, maar al wel in 2024 aangekondigd is het maatregelenpakket ter stimulering van de biotechnologie en biomanufacturing en een brede Strategie gericht op de Life Sciences sector. De provincie Utrecht sorteert in tandem met het HNP voor op dit maatregelen-pakket. Dit raakt immers vele kennis- en innovatie-sectoren binnen de provincie. Het is hier met name van belang dat de rol die decentrale overheden vastgelegd wordt in het uiteindelijke voorstel en dat biotechnologische innovatieve initiatieven voldoende worden ondersteund met Europese financiering.

5.3 Industrie

Recente Europese ontwikkelingen

Begin 2025 heeft de Europese Commissie de **Competitiveness Compass** en de **Clean Industrial Deal** gepresenteerd. De Clean Industrial Deal is een grote overkoepelende strategie, die gaat over het versterken van het concurrentievermogen en de decarbonisatie van de industrie. Door verschillende uitdagingen heeft de industrie moeite om te wedijveren met producenten in andere werelddelen, terwijl die concurrentiekracht juist nodig is om de Europese economie schoon en groen te maken. Daarom stelt de Europese Commissie dat er een transformatie nodig is, met de focus op twee sectoren: de energie-intensieve industrie en de clean-tech sector, om de emissies omlaag te brengen én om de technologieën van de toekomst voort te brengen.

Halverwege het jaar wordt een herziening van de staatssteunregels het **Staatssteunkader** verwacht om financiering ten behoeve van de Clean Industrial Deal mogelijk te maken. Daarnaast wordt in dit kader de **Industrial Accelerator Decarbonisation Act** verwacht. De Act is voorzien om de vraagcreatie

van de markt voor schonere producten te ondersteunen en om vergunningverlening voor de vergroening van de industrie te versnellen.

Daarnaast benoemt de Europese Commissie dat het eind 2025 zal komen met een **Chemicals Industry Package** dat moet bijdragen aan het versterken van het concurrentievermogen van de industrie, en moet zorgen voor meer duidelijkheid over PFAS, als onderdeel van de zogeheten 'forever chemicals'. Tot slot zal er in 2025 een witboek verschijnen rondom de toekomst van de **Europese defensie**.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

Aangezien de industrie in het nieuwe commissiemandaat veel aandacht zal krijgen, is in HNP verband een nieuwe werkgroep rondom dit onderwerp gestart. De nieuwe HNP-werkgroep zal samen met de bestuurlijke dossierhouder(s) bekijken waar gezamenlijke standpunten worden gevormd namens de provincies. Ten aanzien van PFAS zal het HNP, conform het [IPO position paper](#) hieromtrent, blijven pleiten voor een totaalverbod. Ook het witboek over de toekomst van de Europese Defensie wordt gevolgd waar het mogelijk raakvlakken heeft met de provinciale rol in, met name, de ruimtelijke ordening.

Utrechtse speerpunten Industrie

Op het gebied van industrie en de voorstellen die daaraan gelinkt zijn in het Europese Commissie Werkprogramma 2025 zien we raakvlakken met het werk van de provincie. Met name op de volgende onderwerpen:

- **Kompas voor concurrentievermogen**

Het grootste streven uit het kompas is dat er een innovatievriendelijker klimaat moet worden gecreëerd op basis van wetenschap op topniveau, zodat innovatieve producten sneller en op grote schaal op de markt kunnen worden gebracht. Voorstellen zijn om start-ups te helpen starten en opschalen; het gebruik van AI aan te moedigen; in de hele EU de rechtsregels te vereenvoudigen en harmoniseren (als dit wordt vereenvoudigd dan wordt de markt voor innovatie producten en diensten laagdrempeliger en eenvoudiger); nieuwe financieringsproducten, zoals durfkapitaal, te stimuleren; de mobiliteit van talent te bevorderen en de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling te verhogen; computer-, cloud-, netwerk-, satelliet- en data-infrastructuur te ontwikkelen.

Deze voorstellen sluiten aan bij het Utrechtse regionale innovatiekracht beleidskader en de innovatie ecosystemen die vanuit de ROM Utrecht Region worden ondersteund. Verder wordt er gestreefd naar leidende strategische technologie sectoren, zoals AI en biotechnologie. Hierin is wellicht een link te leggen met de digitaliseringopgave van de provincie Utrecht.

- **Clean Industrial Deal Staatsteunkader**

In de provincie Utrecht lopen we tegen belemmeringen aan met betrekking tot staatsteun. Bijvoorbeeld bij de subsidies die wij verstrekken, welke worden gezien als staatssteun. Dit brengt veel administratieve lasten met zich mee. Daarnaast lopen we de kans bepaalde veelbelovende initiatieven niet te kunnen ondersteunen. Het kader heeft ook mogelijke gevolgen voor de ROM Utrecht Region en de N.V. Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU). Wij zullen deze ontwikkelen nauwgezet volgen.

- **Chemicals Industry Package**

Er is duidelijkheid nodig over de effecten op gezondheid en biodiversiteit van "forever chemicals", zowel op korte als lange termijn. Daarbij is aandacht nodig voor blijvende stoffen (zoals Zeer Zorgwekkende Stoffen). In lijn met het [IPO position paper](#) hieromtrent en moties aangenomen in de

Utrechtse Provinciale Staten lobbyen wij actief voor een zo snel mogelijk totaalverbod op alle PFAS-toepassingen. Tot slot moet gemonitord worden of groenere oplossingen leiden tot schonere lucht, het gebruik van biobrandstoffen zijn namelijk niet noodzakelijk beter voor de luchtkwaliteit.

5.4 Digitalisering

Recente Europese ontwikkelingen

Digitalisering is en blijft een belangrijk onderwerp voor de Europese Commissie. Het dossier richt zich in 2025 met name op de onderdelen: nieuw digitaliseringsbeleid en een vereenvoudiging van de bestaande wetgeving.

De Europese Commissie wil de Europese concurrentiekracht verbeteren door innovatie en technologieontwikkeling te versnellen. In 2025 staan kunstmatige intelligentie, data- en cloudtoepassingen centraal samen met de ontwikkeling van digitale infrastructuur als randvoorwaarde voor brede economische groei. Dit jaar presenteert de Europese Commissie een **Actieplan voor een AI-continent**, gericht op het opzetten van AI-fabrieken en ecosystemen. Het HNP monitort dit nauwgezet en levert inbreng waar nodig. Provincies werken samen met kennisinstellingen, overheden en bedrijven, en een langetermijnstrategie van de EU draagt bij aan eenduidige regelgevende kaders en voldoende middelen.

De vorige Europese Commissie heeft grote stappen gezet in de wetgeving rondom data, AI en cyberveiligheid. Nu ligt de uitvoering bij de nationale en lokale overheden. De Commissie wil alles zo uitvoerbaar mogelijk maken en komt in 2025 met een pakket om cyberveiligheidswetgeving makkelijker te maken. De **Europese Datastrategie** wil bestaande regels vereenvoudigen en een duidelijk kader bieden voor het delen van data, met hoge privacy- en veiligheidsnormen. Provincies moeten goed in de gaten houden wat er verandert in de Europese regelgeving.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

In 2025 monitort en signaleert het HNP over de aankomende voorstellen van de Europese Commissie gericht op vereenvoudiging, nieuwe wetgevende kaders en actieplannen en de digitaliseringsprioriteiten binnen het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) en het aankomende Competitiveness Fund.

- Er is een grote focus op gebiedsgerichte invulling van de Europese digitaliseringsambities, zodat EU-wetgeving en kaders uitvoerbaar blijven voor provincies.
- Het Europese concurrentiebeleid moet aansluiten bij de ontwikkeling van provincies en het versterken van kennis- en innovatieclusters. Het mkb speelt een belangrijke rol in de digitalisering vanwege hun bijdrage aan het regionale verdienvermogen.
- Door de Interprovinciale Digitaliseringsagenda (en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie) te integreren met Europese initiatieven, kunnen provincies een samenhangende aanpak bevorderen en de impact van digitaliseringsstrategieën versterken.
- Regionaal maatwerk bij het opstellen van Europese AI-kaders en toegang voor regionale clusters tot bijvoorbeeld AI-fabrieken is cruciaal voor de digitale transitie.
- Digitalisering is een thema dat raakt aan meerdere provinciale opgaven. Provincies vragen aandacht voor digitalisering als randvoorwaarde voor opgaven zoals energie, landbouw en mobiliteit.

Utrechtse speerpunten Digitalisering

Op het gebied van industrie en de voorstellen die daaraan gelinkt zijn in het Europese Commissie Werkprogramma 2025 zien we raakvlakken met het werk van de provincie Utrecht. Met name op de volgende onderwerpen is het belangrijk om te volgen wat er gebeurt. Ook voor de provincie is digitalisering een belangrijk onderwerp. In 2024 is de [Datastrategie 2024-2026](#) verschenen. Hierin worden de kansen en uitdagingen voor de provincie in de digitale transitie beschreven.

- **Wet op de digitale netwerken**

Dit voorstel sluit aan bij de beleidsuitgangspunten van de provincie. Het is nodig dat gebieden binnen regio Utrecht, waar geen of verminderd toegang is tot veilige (breedband) internet, toegang verkregen wordt om te komen tot een volledige dekkingsgraad. Om up-to-date te blijven met de nieuwste ontwikkelingen, investeert de provincie continu in de digitale infrastructuur en technologieën. Hierbij houden we rekening met de complexiteit, beheersbaarheid en kosten die hiermee gepaard gaan.

- **Actieplan voor het AI-continent**

Het is een kans voor verdergaande bundeling van samenwerking en investeringen met oog voor regionale bijdrages. Onderzoek in regio Utrecht is nodig naar kennisontwikkeling en toepassingsmogelijkheden bij de triple-helix ecosystemen Life Science & Health, Earth Valley en New Digital Society. Naast het behouden van een stabiele basis, moedigen we experimenten met nieuwe technologieën aan. Innovatie en experimenteren helpen ons om duurzamere oplossingen te vinden voor toekomstige uitdagingen.

- **EU-cloudwet en AI ontwikkelingswet**

Hiermee kunnen we Europese en Nederlandse iCloud architectuur versnellen en versterken door meer samenwerking op onderdelen als kennis- en softwareontwikkeling te zoeken. Binnen de provincie ligt er een focus op het creëren van een veilige, lerende en experimenterende omgeving voor innovatieve digitale technieken, waaronder generatieve AI. Voor de ontwikkeling van innovatieve toepassingen van AI is het voor de provincie van belang dat er voldoende aandacht blijft voor data-ethiek, met name met betrekking tot de kaders voor het gebruik van algoritmen, sensoren en generatieve AI, juist ook op Europees vlak. Daarnaast moet er aandacht blijven voor de duurzaamheidseisen binnen deze technologische ontwikkelingen.

5.5 Landbouw, Natuur en Milieu

Recente Europese ontwikkelingen

Op 19 februari 2025 heeft de Europese Commissie een visie gepresenteerd over de **Toekomst van de Landbouw en de Voedselproductie** binnen de EU. Deze visie, gebaseerd op de conclusies uit het [Strategische Dialoog](#) die in januari 2024 werd gelanceerd, benadrukt het belang van de landbouwsector en voedselproductie voor voedselzekerheid, economie en leefbare plattelandsgebieden. De sector staat onder druk door klimaatverandering, geopolitieke spanningen en vergrijzing in de landbouw.

Om landbouw aantrekkelijker te maken wordt ingezet op:

- Eerlijker inkomen en minder bureaucratie voor boeren.
- Meer innovatie en duurzaamheid om concurrentievermogen te behouden.
- Sterkere dialoog en samenwerking met boeren, voedselbedrijven en burgers via nieuwe overlegstructuren.

De Commissie wil hiermee zorgen voor een veerkrachtige, concurrerende en duurzame agri-foodsector voor de toekomst.

In 2025 wordt begonnen met het uitvoeren van de Visie aan de hand van een aantal relevante voorstellen. Een centraal thema in de Visie is het aantrekkelijker maken van het boerenberoep, vooral voor jongeren. Daarom komt de Commissie in 2025 met de **Generational Renewal Strategy** die beleidsaanbevelingen zal bevatten met betrekking tot generatievernieuwing in de landbouw. Daarnaast komt de Commissie met **twee vereenvoudigingspakketten**, één met vereenvoudigingsmaatregelen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en een pakket dat zich richt op vereenvoudiging op boerderijniveau en voor voedselbedrijven in andere beleidsterreinen dan het GLB. In 2025 wordt ook een voorstel gepubliceerd dat een **versnelde toegang van bio-pesticiden op de markt** mogelijk moet maken.

Verwacht wordt dat de herziening van de REACH-verordening, die gaat over de evaluatie, registratie en toelating van chemische stoffen, aan het eind van 2025 door de Europese Commissie wordt gepresenteerd.

Tot slot is de Europese **Strategie voor Waterbestendigheid** een belangrijke strategie die in 2025 wordt gepubliceerd. Waterbeheer is een van de grootste uitdagingen waar de Unie voor staan als gevolg van de klimaatverandering. Het doel is om ervoor te zorgen dat waterbronnen worden beheerd en schaarse en vervuiling worden aangepakt, en om het concurrentievermogen van onze waterindustrie te vergroten.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

- De provincies zetten zich in om ervoor zorgen dat de Visie op Landbouw en Voedsel een langetermijnperspectief biedt voor het bedrijfsleven, ondernemers, waaronder landbouwers, vissers, mkb'ers en andere actoren in de voedselketen en aansluit bij de uitdagingen in de provincies.
- De provincies zetten zich in om ervoor zorgen dat, als onderdeel van de Visie op Landbouw, er in de 'generational renewal strategy' aandacht wordt gevraagd bij de EU-instellingen voor de knelpunten van nieuwe boeren bij bedrijfsovername en verduurzaming in de provincies.
- De provincies zetten zich ervoor in dat er in het Vereenvoudigingspakket GLB oog is voor de buitensporige administratieve lasten, zodat deze voor overheden en landbouwers worden verminderd. Daarnaast zien provincies erop toe dat de vereenvoudiging van landbouwsubsidies gerealiseerd kan worden. Dit is van belang omdat provincies mede opdrachtgever zijn van het GLB. De hoge mate van verantwoording heeft impact op de aanvragen en benutting van de beschikbare middelen van het GLB.
- De provincies zetten zich in om ervoor zorgen dat de strategie voor de bio-economie bijdraagt aan meer circulaire en duurzame productie (zoals bio-based bouwmaterialen). Daarbij moet ervoor worden gezorgd dat er voor de productie gekeken wordt naar plaatsen waar het rendabel en zonder verdringing van humane voedselproductie kan plaatsvinden.
- De provincies blijven, in het kader van de REACH-verordening, zich inzetten in de gezamenlijke lobby voor een PFAS-verbod.
- Daarnaast zijn er richtlijnen die nauwlettend door het HNP blijven worden gevolgd, zoals de bodemonitoringsrichtlijn en de richtlijnen onder de Kader Richtlijn Water zoals:
 - Richtlijnen voor waterbeleid, grondwaterbescherming en milieukwaliteitsnormen, met focus op een vernieuwende voortgangsrapportage (in relatie tot het one-out all-out principe).
- De provincies zetten zich in om bij te dragen aan de algemene discussie over de toekomst en invulling van het GLB post-2027 met daarbij bijzondere aandacht voor het belang van plattelandsontwikkeling (inclusief LEADER).

Utrechtse speerpunten Landbouw, Natuur en Milieu

Natuur en landbouw

Op het thema natuur worden er momenteel geen ingrijpende wetsvoorstellen op natuurgebied verwacht naar aanleiding van het Commissie Werkprogramma 2025.

Op thema Landbouw en Voedsel volgen wij, vanuit de provincie Utrecht, de ontwikkelingen nauwlettend. Gedeputeerde Staten hebben op 5 februari een [Visie op Landbouw en Voedsel](#) vastgesteld. In grote lijnen kunnen wij de Europese visie volgen (met name aandacht voor generatievernieuwing, circulaire economie, eerlijke ketens en een betere beloning voor groenblauwe diensten).

Op dit dossier hebben wij de volgende aandachtspunten:

- Extensivering van de veehouderij zal gepaard moeten gaan met flankerend beleid.
- Een visie op **true pricing/true value** mist vooralsnog in het Commissie Werkprogramma 2025. Er wordt slechts ingezet op een vrijwillig verantwoordingssysteem, maar ook dat zal administratieve lasten met zich meenemen voor boeren, wat de provincie en de Europese Commissie nu juist willen afbouwen.
- Er mist een **visie op nieuwe technieken zoals precisiefermentatie**. Ook mist het stimuleren van de consumptiekant van plantaardige eiwitten in de eiwitstrategie. Wij zullen aandacht blijven vragen voor deze onderdelen daar waar dat ontbreekt.
- De Europese visie op **gewasbeschermingsmiddelen** is niet stevig genoeg en vereist meer ambitie. Tegelijkertijd ondersteunen we het vergemakkelijken van de toelatingsprocedure van bio-pesticiden. Een dergelijke fast-track procedure moet wel zorgvuldig worden ontworpen om onvoorziene problemen te voorkomen.
- Wat onduidelijk blijft is wat met grote en kleine bedrijven wordt bedoeld in sommige voorstellen. De provincie pleit ervoor niet alleen naar het aantal hectaren te kijken, maar ook naar de **bedrijfsomvang**. Dit is een horizontaal aandachtspunt voor verschillende Europese voorstellen.

Water en bodem

- **Versnelling van de toegang van biopesticiden op de Europese markt**

Met betrekking tot het voorstel versnelling van de toegang van biopesticiden op de Europese markt denken we dat vanwege de Utrechtse ambitieuze doelen op gebied van gewasbeschermingsmiddelen om de KRW-doelen te kunnen halen, dat biopesticiden daarbij kunnen helpen.

- **De strategie voor waterbestendigheid**

Duurzaam waterbeheer is een van de grote opgaven waar we voor staan. Vanuit de provincie Utrecht juichen we een Europese strategie voor waterbestendigheid toe. Met name een source-to-sea aanpak is wenselijk. Wat nog niet afdoende belicht wordt in de huidige communicatie van de Europese Commissie omtrent dit voorstel is aandacht voor watervervuiling door landen stroomopwaarts. Dat is in de optiek van Utrecht een essentieel onderdeel van een succesvolle strategie voor waterbestendigheid en een speerpunt in onze communicatie hieromtrent.

- **Herziening van REACH-verordening**

De Herziening van de REACH-verordening en het nieuwe Chemische Industrie pakket worden met aandacht gevolgd. Het terugbrengen van PFAS-vervuiling blijft een nadrukkelijk aandachtspunt voor de provincie Utrecht, zoals eerder genoemd blijven wij pleiten voor een totaalverbod. Daarvoor is het belangrijk om duidelijkheid te krijgen over categorisering van stoffen, uitzonderingsgronden, etc. Ook het eenvoudiger maken van de regeling voor de registratie, evaluatie en autorisatie van chemische stoffen onder het chemische industrie pakket wordt kritisch gevolgd. Het kan en mag niet leiden tot nog meer permanente mobiele toxische stoffen in het milieu.

- **Richtlijn inzake bodemonitoring**

Ten slotte, op het doorlopende dossier Richtlijn inzake bodemmonitoring en veerkracht, blijft de provincie Utrecht dit dossier nauwlettend volgen via het Inter-Bestuurlijke Dossier Team (IBDT) en de IPO Bodem en Ondergrond ontwikkelGroep (IPO-BOOG).

Milieu

Deze Europese Commissie toont aanzienlijk minder ambitie ten aanzien van nieuw milieubeleid. Desondanks zijn een aantal Utrechtse milieu-aandachtspunten geïdentificeerd in aanpalende voorstellen:

- **De Visie op Landbouw en Voedsel**

Het is in dit voorstel belangrijk om ook aandacht te houden voor de ammoniakuitstoot van de veehouderij. Deze heeft een aanzienlijke invloed op de fijnstofconcentratie in Nederland.

- **De Preparedness Union Strategy**

Binnen dit voorstel zullen wij, als provincie Utrecht, om aandacht voor de veiligheid van het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor vragen.

5.6 Circulaire economie

Recente Europese ontwikkelingen

In 2025 wordt in het vierde kwartaal de herziening van de **Bioeconomy Strategy** verwacht. Vanuit het HNP is hier in 2024 al op voorgesteld met een gezamenlijk [position paper](#). Dit paper is gepresenteerd en besproken met DG GROW tijdens de European Week of Regions and Cities, oktober 2024. Het belangrijkste onderdeel in het paper is de harmonisatie van einde-afval status. Op 27 maart 2025 is een follow-up op het position paper georganiseerd met de Europese Commissie. Doel is verbetervoorstellen te bespreken vanuit de industrie. Dit onderwerp is overigens niet beperkt tot de Bioeconomy Strategy en zal ook in de nieuwe verwachte **Circulaire Economiewet** een belangrijk onderwerp worden.

In 2024 is een gezamenlijk [position paper](#) aandacht gevraagd voor de **Biotechnology Strategy**. Dit onderwerp wordt met de aankondiging van de **EU Biotech Act** gevolgd.

De recent gepubliceerde **Clean Industrial Deal** heeft een sterke focus op circulaire economie vanuit het verbeteren van het concurrentievermogen van Europa. De ambitie van Europa is om in 2030 wereldleider op het gebied van circulaire economie te zijn waarbij circulariteit de "driver" van innovatie wordt. Een circulaire economie vergroot de economische concurrentiekracht doordat afval verminderd wordt, de uitstoot verlaagt en het een duurzamer, toekomstbestendige industrieel model mogelijk maakt. Europa is voor veel materialen afhankelijk van de rest van de wereld en heeft dus veel baat bij het efficiënt (her)gebruik van schaarse materialen. Door circulariteit centraal te stellen, wordt niet alleen de betaalbaarheid en toegankelijkheid van essentiële materialen verbeterd, maar ook de afhankelijkheid van kritieke en strategische grondstoffen wordt verminderd doordat materialen beter worden hergebruikt en gerecycled.

Centraal in de bovenstaande aanpak staat de nieuwe **EU Circular Economy Act**. Deze wordt tegen het einde van 2026 verwacht en heeft tot doel om Europese markten voor secundaire grondstoffen, afval en circulaire producten te realiseren en te stimuleren. Verwacht wordt dat bindende doelen worden voorgesteld om gerecyclede of bio-gebaseerde content in producten te gebruiken om de markt aan te jagen.

Andere belangrijke elementen zijn het herzien van de '**einde-afval**' criteria, de **digitalisering van sloopvergunningen** en het doelmatig uitbreiden van uitgebreide **producentenverantwoordelijkheid** (EPR). Vanuit het HNP volgen we de ontwikkelingen in aanloop hiernaartoe.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

De HNP werkgroep Circulaire Economie is agenderend op de thema's einde-afval status, circulaire industrie en zal voorsorteren op de nieuwe Circular Economy Act. Dit gebeurt onder andere door het organiseren van HNP-evenementen en werkbezoeken, zoals naar aanleiding van het HNP-position paper over de Bioeconomy Strategy.

- De provincies kiezen voor een regionale aanpak van de circulaire transitie.
- De provincies zetten zich in om de marktkansen voor circulaire producten te vergroten en circulaire businesscases te promoten.
- De boodschap van de provincies is: maak meer ruimte beschikbaar voor opschaling van circulaire innovaties.
- De boodschap van de provincies is: maak afvalstromen en grondstoffenstromen (ook grensoverschrijdend) meer inzichtelijk.
- De provincies zetten zich in op een EU geharmoniseerde 'einde-afval' status.
- De boodschap van de provincies is: maak ambities en doelstellingen concreet.

Utrechtse speerpunten Circulaire economie

Vanuit de provincie Utrecht gaat de aandacht met name naar twee relevante voorstellen van de Europese Commissie uit, die direct aansluiten bij de circulaire doelstellingen in de [Middellange-termijn Strategie Circulaire Samenleving 2025-2035](#) van de provincie.

- **Circular Economy Act**
Wij zouden graag terugzien dat er wordt ingezet op verankering van circulair opdrachtgeverschap in systemen, zodat voor bedrijven inzichtelijk wordt gemaakt wat zij aan materialen inkoopt, beheert en verbruikt; met als doel het zo duurzaam mogelijk terugwinnen bij einde levensduur. Denk hierbij aan het minder vrijblijvend maken van duurzaamheidscriteria in aanbestedingen (waarbij substantiële hoeveelheden grondstoffen zijn gemoeid; bv. op gebied van grond- weg- en waterbouw) door het opnemen van circulaire eisen (bv. rondom CO₂-beprijzing).

Verder moet er ruimte gemaakt/gereserveerd worden voor circulaire bedrijvigheid en ervoor gezorgd worden dat milieucategorieën van bedrijventerreinen maximaal worden benut. Circulaire bedrijvigheid kan veel ruimte vragen (bv. voor de op- en overslag van grondstoffen en materialen) en heeft ook aspecten die stinken, herrie maken en gevaarlijk zijn. Daarbij is het belangrijk om goed de kenmerken van circulaire bedrijvigheid te kunnen definiëren.

We zetten als provincie in op het versnellen van de circulaire transitie door op Europees niveau aan te sluiten bij subsidietrajecten op het gebied van de circulaire zorg en CO₂ vastlegging.

- **Strategie voor de bio-economie**
We zouden graag terugzien dat er:
 - Bij wetgeving uit Europa over het behouden van inheemse biodiversiteit (bv. Grutto -weidevogel) niet te veel beslag wordt gelegd op het inzetten van land/ruimte voor de teelt van biobased materialen.

- Richting wordt gegeven aan de inzet van financiële prikkels om circulair en biobased te (ver)bouwen. Voorbeelden zijn: CO₂-beprijzing (of CO₂-toeslag) op traditioneel bouwen ten opzichte van biobased bouwen. Minder vrijblijvend CO₂-vastlegging belonen en CO₂-uitstoot/vervuiling betalen. Hogere btw op abiotische grondstoffen⁶.

5.7 Mobiliteit

Recente Europese ontwikkelingen

Dit jaar zijn er minder nieuwe voorstellen vanuit de Europese Commissie voor mobiliteit. In het derde kwartaal van 2025 komt het **Sustainable Transport Investment Plan**, gericht op schone brandstoffen. Dit plan bevat maatregelen ter ondersteuning van de versnelde uitrol van oplaad- en tankinfrastructuur.

Onder de Clean Industrial Deal wordt ook de **Port Strategy** (in 2026) en de **Maritime Strategy** (in 2026) verwacht die een relatie hebben met zowel mobiliteit als industrie.

Gezamenlijke inzet van het HNP in 2025

In samenwerking met netwerken zoals Polis, ERRIN en CPMR zetten de provincies in op beleid dat goed uitvoerbaar is voor provincies en regio's. Het HNP volgt daarnaast de herziening van het **Connecting Europe Facility** in het kader van de herziening van het Meerjarig Financieel Kader. Ook zal het HNP signaleren over de EU uitdagingen m.b.t. militaire mobiliteit, logistieke defensie opgaven en de rol van de provincies hierin.

Utrechtse speerpunten Mobiliteit

Het [Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029](#) koppelt bereikbaarheid direct aan ruimtelijke opgaven zoals woningbouw, klimaatadaptatie en energietransitie. Bereikbaarheid is essentieel voor een aantrekkelijke, gezonde en duurzame leefomgeving, een speerpunt binnen het programma. Vanuit die blik is er naar het Europese Commissie Werkprogramma 2025 gekeken.

Aandachtspunten die voor het thema mobiliteit zijn geïdentificeerd:

- Meer aandacht voor bi-directioneel laden binnen het **Investeringsplan voor Duurzaam Vervoer** en het **European Grid Package**
- **Aandacht** voor verduurzaming binnenhavens binnen de **Europese Havenstrategie**
- Versnelling uitrollen laadmogelijkheden zwaar vervoer (waaronder vaartuigen)
- Als onderdeel van het **Kompas Concurrentievermogen** en de **Clean Industrial Deal (CID)** komt de Europese Commissie met een **Investeringsplan voor Duurzaam Vervoer**, die maatregelen zal omvatten ter ondersteuning van de versnelde uitrol van oplaad- en tankinfrastructuur en specifieke groene handels en investeringspartnerschappen met derde landen op het gebied van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen. Voor de Provincie Utrecht is het van belang dat er vaart kan worden gemaakt met de uitrol van laad- en vulinfrastructuur – met name ook voor **zwaar transport (vaar- en voertuigen)**. De provincie ziet graag een specifieke focus op **bi-directioneel laden**. Europese richtlijnen voor een standaardmogelijkheid in eclectische voertuigen zou deze ontwikkeling kunnen versnellen (vehicle-to-grid). Deze vernieuwing kan

⁶ [Abiotische grondstoffen](#) zijn mineralen, metalen en fossiele grondstoffen die uit de natuur worden gehaald.

helpen netcongestie (een bottleneck in de uitrol van laadinfrastructuur) tegen te gaan, wat een belangrijk punt moet zijn in de **European Grid Package**.

- Voor Utrecht is een focus op de binnenhavens belangrijk. Dit soort type havens dreigen in Europees beleid ondergesneeuwd te worden. Utrecht heeft als doel meer goederenvervoer over water te realiseren om zo efficiënter gebruik te maken van de vele waterwegen en een duurzamer transportsysteem te realiseren. Binnen de **CID** en de **Europese Havenstrategie** is het belangrijk dat de EU verduurzaming van binnenhavens ondersteunt. Provincie Utrecht werkt in internationaal verband met Rhine, waarin wordt gewerkt aan de adoptie van waterstof voor binnenvaartschepen.
- In het **Plan voor Hogesnelheidstreinen** is aandacht voor voor- en natransport van belang om dit plan succesvol te maken. Utrecht benadert hierin het OV en deelmobiliteit als een systeem van publieke mobiliteit.
- Binnen ontwikkelingen op het digitale vlak, bijv. de **AI-strategie** en de herziening van **cyberbeveiligings-wetgeving**, kijkt de provincie naar de toepassing van digitalisering en data op mobiliteitsvraagstukken. De EC-strategie ondersteunt integrale ontwikkeling van mobiliteitsdata, infrastructuurbeheer en innovaties rond verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Europese kaders zorgen voor samenhang en borging van financiering, essentieel voor langlopende digitaliseringsprojecten. De EU-wetgeving ondersteunt provinciale ambities rond betrouwbare datastromen in het Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029. **Een eenduidig certificeringskader** bevordert samenwerking met marktpartijen en garandeert veilige inzet van nieuwe technologieën, zoals AI.

5.8 Wonen

Recente Europese ontwikkelingen

Het thema wonen speelt in Europa. Traditioneel gezien is wonen geen expliciet Europees thema en gaan de lidstaten zelf ook hun woonbeleid. Indirect heeft veel Europese regelgeving wel invloed op het nationale woonbeleid. Maar met de komst van de Eurocommissaris voor Energy and Housing, Dan Jørgenson, in de nieuwe Europese Commissie staat huisvesting hoog op de agenda. De Europese Commissie presenteert in 2026 een **Europees Actieplan voor Betaalbare Huisvesting**, waarbij de Commissie gericht zal zijn op het versterken van de sociale rechtvaardigheid, door te zorgen voor eerlijkheid in een transformerende economie. Daarnaast is de Europese Commissie voornemens een **investeringsplatform** te op te richten om meer particuliere en publieke investeringen aan te trekken voor betaalbare en duurzame huisvesting, én een **strategie te publiceren voor woningbouw** ter ondersteuning van het Europese woningaanbod.

Inzet van het HNP in 2025

Er wordt gewerkt aan een gezamenlijke HNP inzet op het thema wonen. Vanwege de vele raakvlakken met andere dossiers zal dit uiting vinden binnen de thema's Klimaat en Energie en Circulaire Economie.

Utrechtse speerpunten Wonen

De provincie Utrecht streeft naar een passende woning voor iedereen en een gezonde leefomgeving met circulaire, duurzame en energie neutrale woningen. Vanuit deze ambitie hebben wij het Commissie Werkprogramma 2025 en de daarin geschetste voorgenomen voorstellen bekeken.

- Allereerst zijn wij, vanuit de provincie Utrecht, blij met de aandacht die de Europese Commissie voor **betaalbare huisvesting** heeft. De huisvestingsopgave in de provincie Utrecht en het betaalbaarheidsvraagstuk daarin is groot. Hoewel huisvesting niet behoort tot de kerntaken van Europa, zijn wij ervan overtuigd dat op Europees niveau kansen liggen om betaalbare

huisvesting in de provincie Utrecht te stimuleren. Concreet is er een tweetal punten waar wij ons in het kader van het Europees plan voor betaalbare huisvesting in ieder geval hard voor willen maken: de afschaffing van vennootschapsbelasting voor corporaties (als gevolg van Europese regelgeving) en het mogelijk maken van de ondersteuning van woningbouwprojecten voor middenhuur met staatssteun. Deze twee punten zijn niet alleen voor de provincie Utrecht, maar voor alle twaalf provincies van belang bij de realisatie van betaalbare woningen.

- Daarnaast staat **Toekomstbestendig Bouwen** hoog in het vaandel bij de provincie Utrecht. We zijn overtuigd dat het [Convenant Duurzame Woningbouw](#) voorbereidend is op de EU voorstellen. Dit zien we ook terug in de verschillende (voorgenomen) voorstellen op Klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen (de al in werking getreden natuur- en herstelwet), de **Strategie Bioeconomie en de Circulaire Economiewet**. Van belang is dat de EU duidelijkheid schept over de koers en daar ook aan vasthoudt. Denk hierbij aan het vaststellen van bepalingsmethodieken zodat circulaire- en biobased materialen aantrekkelijker worden dan virgin materialen. Daartoe roepen wij ook op, en ondersteunen wij de voorstellen die daarop ingaan vanuit de Randstedelijke provincies.
-
- Wat we nu zien met het Omnibustraject wordt als onwenselijk ervaren. Het is belangrijk om **duidelijkheid en voorspelbaarheid** te geven aan de markt, zodat wij als provinciale overheid hier ook beter op kunnen sturen en is het effect sneller zichtbaar wordt. We willen daarbij benadrukken dat een integrale benadering voor woningbouw essentieel is om passende en toekomstbestendige woningbouw te realiseren.
 - Andere voorgenomen voorstellen waar wij aanknopingspunten voor zien voor het thema wonen zijn het **Actieplan voor betaalbare energie** en de **European Grid Package** als onderdeel van de Clean Industrial Deal (met betrekking tot netcongestie).

6. Europese financiering in 2025

Inleiding

Europese financiering biedt veel voordelen en helpt om ambitieuze projecten te realiseren, terwijl het bijdraagt aan Europese samenwerking en groei.

Het is een belangrijk middel voor extra geld op het gebied van onderzoek, innovatie, milieu, en regionale ontwikkeling. Programma's zoals Horizon Europe ondersteunen bijvoorbeeld wetenschappelijk onderzoek en technologische innovaties, terwijl het Europees Sociaal Fonds (ESF) projecten stimuleert die sociale inclusie bevorderen. Het Life programma is bedoeld voor natuur en milieuprojecten en het Interreg Europe programma is specifiek voor uitwisseling van beleid voor regionale en lokale overheden.

Daarnaast bevordert Europese financiering internationale samenwerking, wat kansen biedt voor kennisuitwisseling en gezamenlijke projecten tussen verschillende landen en regio's. Dit versterkt netwerken en vergroot de zichtbaarheid van betrokken organisaties. Voor kleinere bedrijven en startups is deze financiering vaak essentieel, aangezien het hen toegang geeft tot middelen die anders moeilijk te verkrijgen zouden zijn.

Ook helpt het om minder afhankelijk te zijn van nationale begrotingen. Europese subsidies kunnen echter niet gebruikt worden om tekorten op de eigen begroting te vullen voor de uitvoering van wettelijke taken. Europese financiering biedt flexibiliteit in besteding en creëert concurrentievoordeel door te kunnen bijdragen aan grotere, innovatievere projecten. Tot slot stimuleert het duurzame en sociale initiatieven, wat bijdraagt aan een bredere maatschappelijke impact.

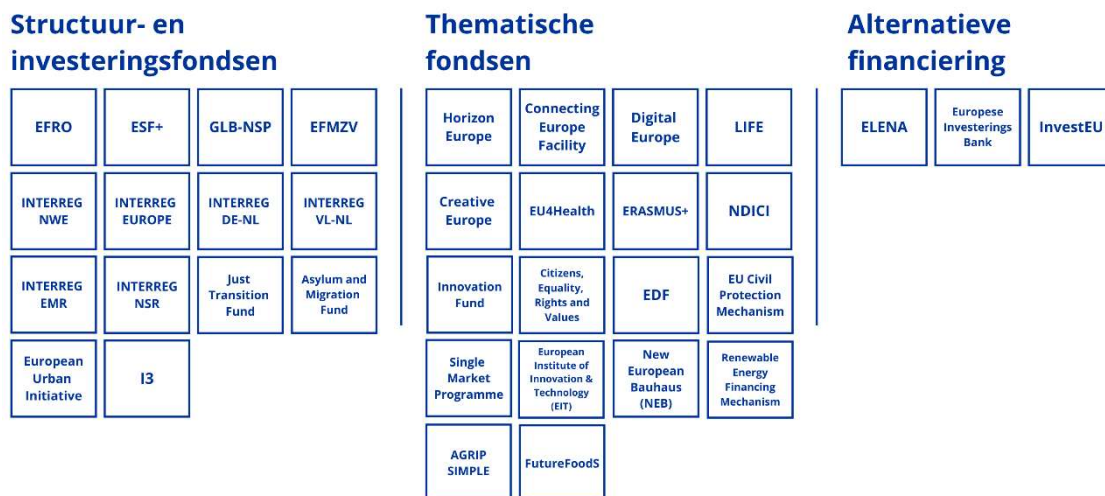
Om te achterhalen welke Europese subsidieprogramma's relevant zijn voor belangrijke provinciale thema's zijn subsidiescans uitgevoerd. Deze worden hierna besproken.

6.1 Thematische subsidiescans

Deze EU Uitvoeringsagenda 2025 bevat subsidiescans op tien thema's: *mobiliteit, economie en innovatie, binnenstedelijk bouwen, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire samenleving, voedselagenda, digitalisering en governance innovation*. Deze thema's komen overeen met de prioritaire thema's zoals in hoofdstuk 5 beschreven en zijn hiermee dus ook onderwerpen die erg relevant zijn voor provinciaal beleid en visie. Uiteraard is er hier en daar overlap tussen de thema's, een mobiliteitsproject kan ook impact hebben op circulaire samenleving, energietransitie of digitalisering. Ook een thema als 'wonen' kan hier worden meegenomen binnen verschillende scans, zoals voor binnenstedelijk bouwen maar ook circulaire samenleving, klimaatmitigatie, -adaptatie of energietransitie.

Het volledige Europese financieringslandschap is omvangrijk en kan worden opgesplitst in drie verschillende financieringsmogelijkheden: structuur- en investeringsfondsen, thematische fondsen en alternatieve financiering. De structuur- en investeringsfondsen zijn opgezet om economische, sociale en territoriale cohesie binnen de EU te bevorderen. Deze fondsen zijn bedoeld om minder ontwikkelde regio's te ondersteunen, de werkgelegenheid te bevorderen en de levensomstandigheden en de regionale infrastructuur te verbeteren. Thematische fondsen zijn specifieke financiële instrumenten die gericht zijn op bepaalde beleidsgebieden of doelstellingen binnen de EU. Ze zijn er om specifieke uitdagingen aan te pakken en de strategische doelen van de EU te ondersteunen, zoals innovatie,

duurzaamheid, en sociaal beleid. De laatste mogelijkheid is vaak gelieerd aan een lening of subsidie vanuit de Europese Investeringsbank. Zie hieronder in figuur 1 het volledige landschap.

Figuur 1: Overzicht Europees financieringslandschap

De tien thematische subsidiescans die hieronder aan bod komen zijn elk gebaseerd op een uitgebreide scan gericht op het volledige landschap. Echter, hieronder worden alleen de meest relevante instrumenten per thema genoemd. De groene blokjes hebben een hoge match tussen provinciaal beleid/doelstellingen en de focus van het programma. En oranje staat voor een matige match, maar afhankelijk van de daadwerkelijk openstelling kan een mogelijke match gevonden worden.

Over het algemeen zijn de meest relevante subsidieprogramma's voor 2025:

- [LIFE-programma](#)
- [Horizon Europe](#)
- [Digital Europe](#)
- [New European Bauhaus](#)
- [Single Market Programme](#)
- [Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling \(EFRO\) – Kansen voor West](#)
- [Innovation Fund](#)
- [Europees Sociaal Fonds](#)

De programma's [Interreg Europe](#), [Interreg Noordzee](#) en [Interreg Noordwest-Europa](#) zijn ook erg relevant, echter zijn de budgetten voor deze programma's al volledig benut voor de Europese programmaperiode tot en met eind 2027. Bij EFRO is de provincie zelf beheerder van het fonds, via het Kansen voor West III programma. Hierdoor heeft de provincie invloed op de thema's van de openstellingen, maar kan de organisatie niet zelf meedoen als projectpartner. Het [European Urban Initiative](#) is een fonds opgericht voor lokale overheden, afhankelijk van het thema is het interessant voor Utrechtse gemeenten.

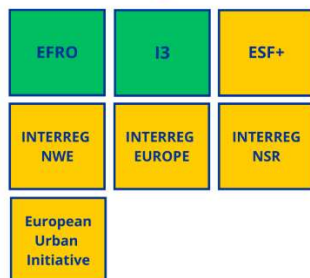
Om meer duiding en context te geven aan de Europese subsidieprogramma's heeft het Kenniscentrum Europa Decentraal de [EU-fondsenwijzer](#) ontwikkeld. In de EU-fondsenwijzer zijn, naast relevante informatie over de Europese subsidieprogramma's, ook de openstellingen, fondsentips en een uitgebreide begrippenlijst te vinden.

Deze scans, hieronder weergegeven, zijn de eerste stap om de inhoudelijke teams op weg te helpen met de Europese subsidiekansen. De subsidieadviseurs van het cluster Europa bespreken de scans met

de relevante teams om samen de vervolgstappen te bepalen. Indien er concrete projectideeën en relevante openstellingen zijn vanuit de programma's met een *hoge of matige match*, dan wordt verder gewerkt richting een mogelijke projectaanvraag en wordt gezocht naar projectpartners.

Mobiliteit

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

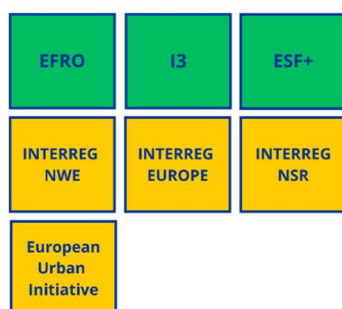
Figuur 2: Subsidiescan mobiliteit

Zoals figuur 2 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, I3, Horizon, Connecting Europe Facility, New European Bauhaus en ELENA. Een matige match is er met de volgende fondsen: ESF+, Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, European Urban Initiative, Digital Europe, LIFE, het Innovation Fund, Single Market Programme, European Institute of Innovation and Technology, de Europese Investeringsbank en InvestEU.

Denk hier bijvoorbeeld aan onderwerpen als duurzame mobiliteit, van zowel het OV, de binnenvaart als wegtransport. Elektrisch vervoer, bi-directioneel laden, waterstof in mobiliteit, Maar ook digitalisering in mobiliteit.

Economie en innovatie

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

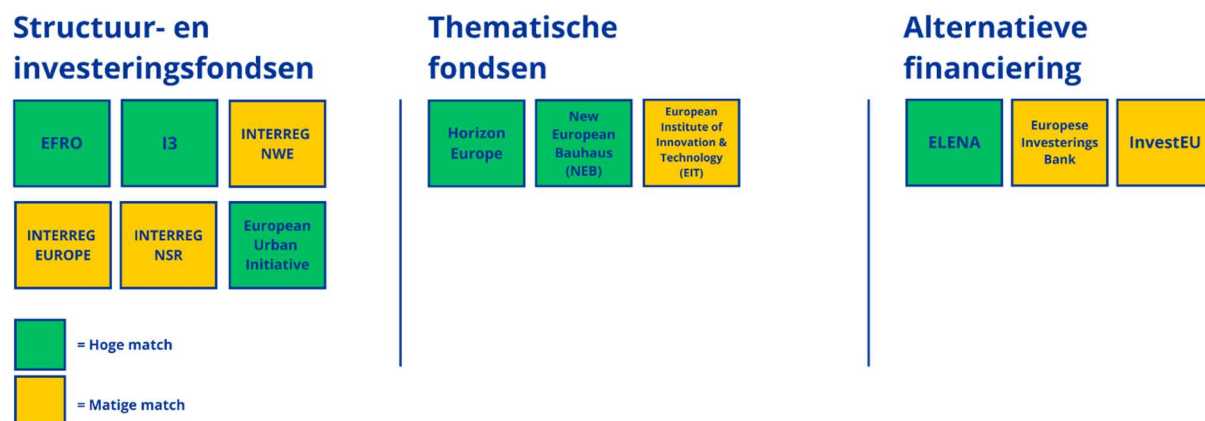

Figuur 3: Subsidiescan economie & innovatie

Zoals figuur 3 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, I3, ESF+, Horizon Europe, Digital Europe, LIFE, Innovation Fund, Single Market Programme, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matig match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Eiuope, Interreg NSR, European Urban Initiative en het European Institute of Innovation and Technology.

Onderwerpen als nieuwe economie, circulaire economie en innovatiekracht in de regio zijn hier relevant.

Binnenstedelijk bouwen

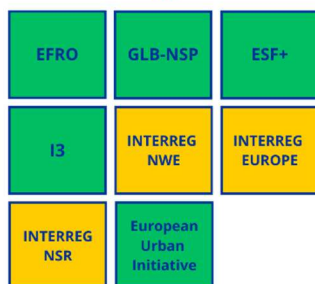
Figuur 4: Subsidiescan binnenstedelijk bouwen

Zoals figuur 4 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, I3, European Urban Initiative, Horizon Europe, New European Bauhaus en ELENA. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, European Institute of Innovation and Technology, de Europese Investeringsbank en InvestEU.

Bijvoorbeeld het [Convenant Duurzame Woningbouw](#) is hier van belang maar ook netbewust bouwen en de [Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2025-2028](#) met de aanpak klimaatbestendige wijken.

Klimaatmitigatie

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

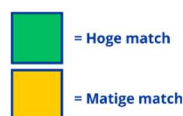
Figuur 5: Subsidiescan klimaatmitigatie

Zoals figuur 5 laat zien dat er een hoge match is met de volgende fondsen: EFRO, GLB-NSP, ESF+, I3, European Urban Initiative, Horizon Europe, Digital Europe, LIFE, New European Bauhaus, Innovation Fund, Single Market Programme, ELENA, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, European Institute of Innovation and Technology en de Connecting Europe Facility.

De [Middellange-termijn Strategie Circulaire Samenleving](#) en de [Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul](#) vormen hier de basis, met bijvoorbeeld onderwerpen als CO₂ opslag en CO₂ beprijzing.

Klimaatadaptatie

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

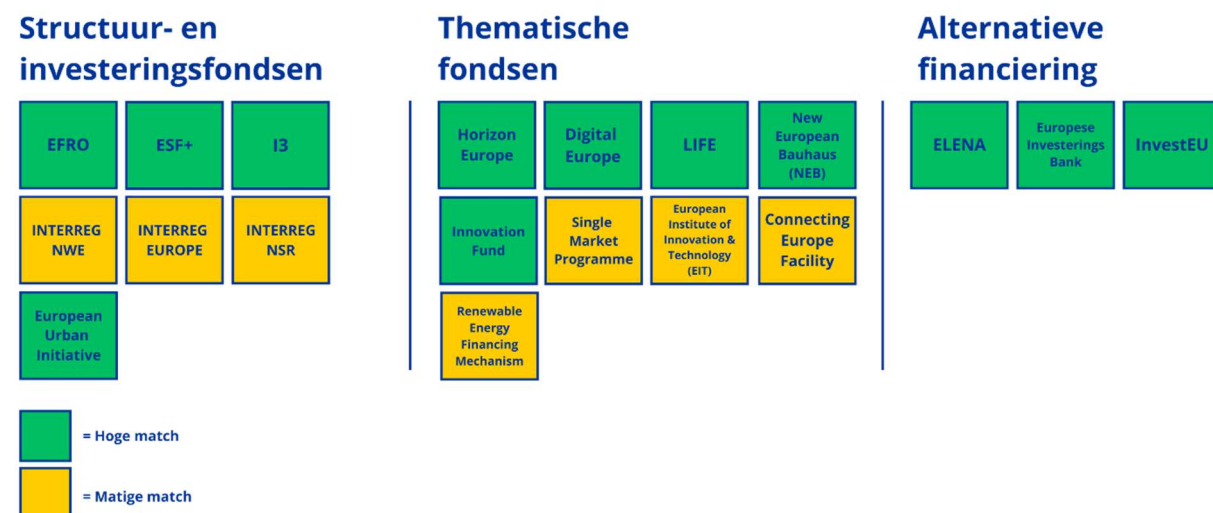
Figuur 6: Subsidiescan klimaatadaptatie

Zoals figuur 6 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, GLB-NSP, I3, European Urban Initiative, Horizon Europe, LIFE, Innovation Fund, New European Bauhaus, Single Market

Programme, ELENA, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, Digital Europe, European Institute of Innovation and Technology en de Connecting Europe Facility.

Het [Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2025-2028](#) vormt hier de basis, met onderwerpen als hitte stress, wateroverlast en –extremen en weersextremen.

Energietransitie

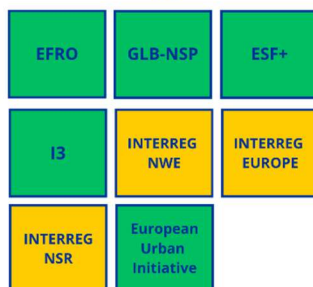
Figuur 7: Subsidiescan energietransitie

Zoals figuur 7 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, ESF+, I3, European Urban Initiative, Horizon Europe, Digital Europe, LIFE, New European Bauhaus. Innovation Fund, ELENA, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, Single Market Programme, European Institute of Innovation and Technology, de Connecting Europe Facility en Renewable Energy Financing Mechanism.

De [Energievisie 2024-2050](#) vormt hier de basis. En relevante onderwerpen zijn onder andere netcongestie, energiehub (ook op bedrijventerreinen), vraagrespons, [Energie Diensten Centrum](#) en energie-efficiëntie.

Circulaire samenleving

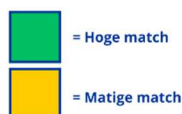
Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

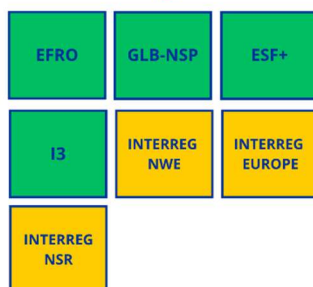
Figuur 8: Subsidiescan circulaire samenleving

Zoals figuur 8 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, GLB-NSP, ESF+, I3, European Urban Initiative, Horizon Europe, Digital Europe, LIFE, New European Bauhaus, Innovation Fund, Single Market Programme, ELENA, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, European Institute of Innovation and Technology en de Connecting Europe Facility.

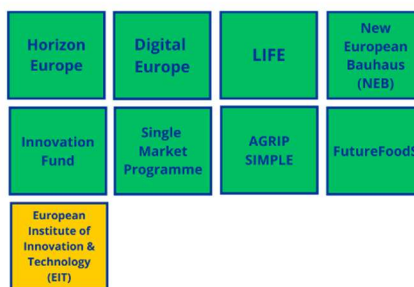
De strategie en uitvoeringsagenda circulaire samenleving met bijvoorbeeld onderwerpen als circulair in de zorg en op bedrijventerreinen.

Voedselagenda & landbouw

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

Figuur 9: Subsidiescan voedselagenda & landbouw

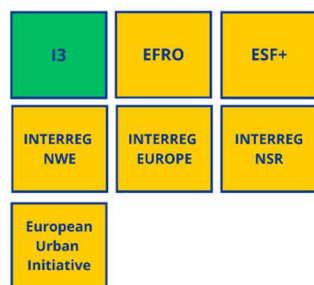
Zoals figuur 9 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, GLB-NSP, ESF+, I3, Horizon Europe, Digital Europe, LIFE, New European Bauhaus, Innovation Fund, Single Market

Programme, AGRIP SIMPLE, FutureFoods, ELENA, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR en European Institute of Innovation and Technology.

Met onderwerpen uit de provinciale voedselagenda, Utrechts Programma Landelijk Gebied ([UPLG](#)) en de [toekomst landbouw en voedsel provincie Utrecht 2025](#).

Digitalisering

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

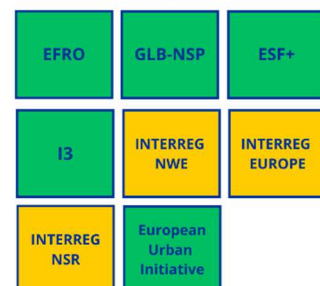
Figuur 10: Subsidiescan digitalisering

Zoals figuur 10 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: I3, Horizon Europe, Digital Europe, Connecting Europe Facility, Single Market Programme, European Institute of Innovation and Technology en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: EFRO, ESF+, Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, European Urban Initiative, Innovation Fund, New European Bauhaus, ELENA en de Europese Investeringsbank.

Met onderwerpen als cybersecurity en AI.

Governance innovation

Structuur- en investeringsfondsen

Thematische fondsen

Alternatieve financiering

Figuur 11: Subsidiescan governance innovation

Zoals figuur 11 laat zien is er een hoge match met de volgende fondsen: EFRO, GLB-NSP, ESF+, I3, European Urban Initiative, Horizon Europe, Digital Europe, LIFE, New European Bauhaus, Single Market Programme, Citizens Equality Rights and Values, ELENA, de Europese Investeringsbank en InvestEU. Een matige match is er met de volgende fondsen: Interreg NWE, Interreg Europe, Interreg NSR, European Institute of Innovation and Technology en het Innovation Fund.

Denk hierbij aan onderwerpen als participatie en citizen science (burgerwetenschappen).

7. Ontwikkelpad regionaal EU-expertisecentrum

De Strategie voor Europese samenwerking en belangenbehartiging 2024-2034 vermeldt dat *“Om voorbereid te zijn op de toekomstige vraag vanuit zowel de eigen organisatie als de regio schetst de Europastrategie een gefaseerd ontwikkelpad. Binnen dit ontwikkelpad groeit het cluster Europa van een team dat zich toelegt op de hierboven genoemde kernactiviteiten naar een regionaal EU-expertisecentrum dat ook de Utrechtse regio ondersteunt bij het verzilveren van de (financierings)kansen die Europa biedt.”*

De aanleiding voor deze ambitie lag in de vraag vanuit de regio om meer ondersteuning en facilitering ten aanzien van Europese subsidies te ontvangen en vanuit de constatering dat intensievere samenwerking alle betrokken partijen zou kunnen versterken. Nu de Europese Commissie de eerste schetsen van een nieuw Meerjarig Financieel Kader (MFK, de meerjarenbegroting van de Europese Unie) heeft gepresenteerd, zien wij additionele noodzaak tot het onderzoeken van verdergaande regionale samenwerking in Europese zaken.

Hoewel er nog veel onzeker is stuurt de Europese Commissie aan op een ingrijpende hervorming van het Europese subsidielandschap. De huidige schetsen van het nieuwe MFK dat in 2028 in werking zou moeten treden vervangen de vele zelfstandige subsidieprogramma's voor één 'nationaal plan' per lidstaat en een overkoepelend 'competitiviteitsfonds'. In deze systematiek zouden, onder andere, alle structuurfondsen (EFRO, GLB-NSP, ESF+ en meer) onder het 'nationaal plan' vallen en veel van de andere subsidieinstrumenten (Horizon Europe, Life, Digital Europe, etc.) opgaan in een 'competitiviteitsfonds'. De verwachting is dat deze ontwikkeling zal leiden tot meer concurrentie onder aanvragers en meer op het Europees concurrentievermogen gerichte subsidiemogelijkheden. Dit maakt de noodzaak en wens tot verdere regionale samenwerking, kennisdeling en projectontwikkeling alleen maar groter.

Interne ontwikkeling naar Europabewuste organisatie

De meest significante stap die de organisatie in 2025 zet ten aanzien van Europese samenwerking is de ontwikkeling en uitvoering van deze Uitvoeringsagenda. De totstandkoming van deze Uitvoeringsagenda heeft veel verschillende teams betrokken, het Platform Europa verder geprofessionaliseerd en het algemene Europabewustzijn in de organisatie en haar bestuur versterkt. Het delen van deze agenda, met lobbyprioriteiten en subsidiescans, met Provinciale Staten komt ook tegemoet aan de wens van de Staten om meer inzicht te krijgen in de Europa-gerelateerde werkzaamheden van de provincie en moet hen in staat stellen om eigen aandachtspunten in de lobby of financiering mee te geven aan het college van Gedeputeerde Staten.

Verder hebben wij besloten om de EU-leergang vanaf nu in eigen hand te nemen. Waar in voorgaande jaren de organisatie van de EU-leergang voor Utrechtse ambtenaren was uitbesteed aan een marktpartij zullen wij ditmaal de organisatie en uitvoering van de leergang zelf oppakken.

Ten slotte is er een evaluatie uitgevoerd naar de werking van het Platform Europa, het organisatiebrede en integrale afstemmingskanaal voor Europese zaken. Daaruit bleek dat de huidige deelnemers het platform waarderen en van toegevoegde waarde ervaren, maar ook dat er enkele verbeterpunten zijn. Deze hebben betrekking op het meer doorlopend communiceren over Europese ontwikkelingen, het organiseren van een Europees werkbezoek voor de deelnemers en het aanpassen van de agendastructuur. Deze aanbevelingen zijn doorgevoerd.

Externe ontwikkeling en behoefte-analyse naar een regionaal EU-expertisecentrum

In het kader van het ontwikkelpad op weg naar een regionaal EU-expertisecentrum voorziet de Strategie voor Europese samenwerking en belangenbehartiging 2024-2034 in een professionaliseringsslag in onze dienstverlening op het terrein van Europese zaken. Het doel hiervan is het huidige service-aanbod voor de gehele regio te verbeteren door de beschikbare middelen te verenigen. Op deze wijze willen we de organisatie en regio meer faciliteren bij het benutten van Europese kansen op terrein van subsidievererving beleidsduiding en eventuele Public Affairs.

Tegelijkertijd is het nog onduidelijk hoe deze ontwikkeling er uit moet zien of wat de gewenste organisatievorm van een expertisecentrum is. De Europastrategie stelt slechts enkele doelstellingen vast en noteert daarbij dat eventuele intensivering van regionale samenwerking altijd gebaseerd zal zijn op gezamenlijke ambities, doelstellingen en gedeelde kosten. Daarom is het belangrijk om in 2025 helderheid te verschaffen over de (on)mogelijkheden daaromtrent zodat GS, waar nodig in overleg met PS, keuzes kan maken ten aanzien van de inrichting van het ontwikkelpad. Zodoende stellen wij voor om zowel een gedegen behoefteanalyse onder interne en externe stakeholders uit te laten voeren evenals een onderzoek naar regionale samenwerkingsmogelijkheden.

De behoefteanalyse moet uitgevoerd worden in samenwerking met teams binnen de organisatie die direct of indirect te maken krijgen met het EU-expertisecentrum en publieke en private stakeholders binnen de regio Utrecht die potentiële partners zouden kunnen zijn. Denk daarbij aan de Utrechtse gemeenten en waterschappen, kennis- en opleidingsinstellingen, culturele en maatschappelijke instellingen en de private sector. De behoefteanalyse moet verkennen in hoeverre er sprake is van gedeelde doelstellingen ten aanzien van Europese samenwerking en subsidievererving, de investeringsbereidheid en daarmee de mogelijkheid om dit gezamenlijk te bekostigen.

Het onderzoek naar regionale samenwerkingsmogelijkheden moet als resultaat een helder overzicht opleveren van de mogelijke ontwikkelrichtingen die regionale samenwerking in Europese zaken kan aannemen. Als mogelijke voorbeelden zien wij het Europapact Fryslân maar ook het samenwerkingsverband in Oost-Nederland onder 'Think East'. Naast een gedegen analyse van deze twee samenwerkingsverbanden (kosten, effectiviteit, voor- en nadelen) zijn wij benieuwd naar voorbeelden over de grens. Het onderzoek dient een helder overzicht van de mogelijke samenwerkingsvormen op te leveren op basis waarvan GS en PS, in het licht van de uitkomst van de behoefteanalyse, keuzes kan maken over de toekomstige inrichting van de regionale samenwerking in Europese zaken. Wij zijn voornemens om dit onderzoek extern uit te laten voeren door (academische) experts.

Ten slotte wordt er dit jaar al geëxperimenteerd met een van de doelstellingen van het regionaal EU-expertisecentrum. In nauw overleg met het Europacluster heeft team Economie financiering beschikbaar gesteld aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) om een EU-subsidieadviseur aan te trekken. Deze adviseur zal het (innovatie) MKB en de Utrechtse Start- en Scale-ups informeren en enthousiasmeren ten aanzien van EU-subsidiemogelijkheden en een ondersteunende en adviserende rol spelen bij het aanvragen daarvan. Vanuit de provincie zijn we doorlopend betrokken bij de uitvoering van deze nieuwe taak voor de ROM.

De behoefteanalyse onder regionale stakeholders en het externe onderzoek naar regionale samenwerkingsvormen in Europese zaken zullen in het vierde kwartaal van 2025 opgeleverd worden. De uitkomsten daarvan zullen in een Statenbrief voorgelegd worden aan PS en de basis vormen voor eventuele verdere besluitvorming ten aanzien van het ontwikkelpad.

Colofon

Uitgave

Provincie Utrecht

Auteurs

Sjors Aartsen, Kevin Dijkstra, Liselotte Gijzemijter, Sjoerd Gillissen, Marieke Hekman-de Knegt, Mirjam Kole, Josie Makkink, Luc van Raaij en Joanne Swets

Datum

7 april 2025